

УЧИНЧИ БЎЛИМ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

251 Узлуксиз таълим тизимининг чет тиллар бўйича давлат таълим стандартини тасдиқлаш тўғрисида

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Чет тилларни ўрганиш тизими янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2012 йил 10 декабрдаги ПҚ–1875-сон қарорини бажариш юзасидан Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади:**

1. Узлуксиз таълим тизимининг чет тиллар бўйича давлат таълим стандарти «Чет тиллари бўйича таълимнинг барча босқичлари битирувчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар» 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

Узлуксиз таълим тизимининг чет тиллар бўйича давлат таълим стандарти «Чет тиллари бўйича таълимнинг барча босқичлари битирувчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар» 2013-2014 ўқув йилидан бошлаб босқичма-босқич амалиётга жорий этилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 2-иловага мувофиқ айрим қарорларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин.

3. Вазирликлар ва идоралар бир ой муддатда ўз идоравий норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини ушбу қарорга мувофиқлаштирсинлар.

4. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.И. Икрамов зиммасига юклансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири**

Ш. МИРЗИЁЕВ

Тошкент ш.,
2013 йил 8 май,
124-сон

20 (572)-сон

— 7 —

251-модда

Вазирлар Маҳкамасининг
2013 йил 8 майдаги 124-сон қарорига
1-ИЛОВА

**ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ СТАНДАРТИ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ СТАНДАРТ УЗБЕКИСТАНА**

**Ўзбекистон Республикаси узлуксиз таълим тизимининг
давлат таълим стандарти**

**Государственный образовательный стандарт
системы непрерывного образования
Республики Узбекистан**

**Таълимнинг барча босқичлари битирувчиларининг
чет тиллари бўйича тайёргарлик даражасига қўйиладиган
ТАЛАБЛАР**

ТРЕБОВАНИЯ

**к уровню подготовленности выпускников всех ступеней
образования по иностранным языкам**

Умумий қоидалар

Давлат таълим стандартлари ўқувчи ва талабаларнинг чет тиллар бўйича билим ва тайёргарлик даражаларини белгилаб беради, ўқув режа ва дастурлар, дарсликлар, қўлланмаларни ишлаб чиқишда асос бўлиб хизмат қилади.

Чет тиллар бўйича давлат таълим стандартини ишлаб чиқишда қуйидаги меъерий ва қонун ҳужжатлари асос қилиб олинди:

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси;

Бирлашган миллатлар ташкилотининг бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияси;

Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида», «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида»ги қонунлари;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Чет тилларни ўрганиш тизими янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2012 йил 10 декабрдаги ПҚ–1875-сон қарори;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Умумий ўрта таълим давлат стандартларини тасдиқлаш тўғрисида» 1999 йил 16 августдаги 390-сон ва «Ўрта махсус таълим давлат стандартларини тасдиқлаш тўғрисида» 2000 йил 16 октябрдаги 400-сон қарорлари;

— O‘z DSt 1.0:1998. Ўзбекистон Республикаси давлат стандартлаштириш тизими. Асосий қоидалар;

— O‘z DSt 1.1:1992. Ўзбекистон стандартлаштириш тизими. Давлат стандартларини ишлаб чиқиш, келишиш, тасдиқлаш ва давлат рўйхатидан ўтказиш тартиби;

— O‘z DSt 1.9:1995. Ўзбекистон Республикаси стандартлаштириш давлат тизими. Тармоқ стандартларини ишлаб чиқиш, келишиб олиш, тасдиқлаш ва рўйхатга олиш тартиби;

— O‘z DSt 1157:2008. Ҳужжатларни унификациялаштириш тизими. Ташкилий-фармойиш ҳужжатлар тизими. Ҳужжатларни расмийлаштиришга бўлган талаблар.

Ўзбекистон Республикаси узлуксиз таълим тизимида Давлат таълим стандартларига асосланган ҳолда чет тилини ўрганиш қуйидаги босқичларда амалга оширилади:

Таълим босқичи	Битирувчилар	Умумевропа халқаро стандарти даражалари	Даража номланиши
Умумий ўрта таълим	Бошланғич синф (4-синф) битирувчилари	A 1	Чет тилини ўрганишнинг бошланғич даражаси
	9-синф битирувчилари	A 2	Чет тилини ўрганишнинг таянч даражаси
	Чет тиллар чуқурлаштириб ўқитиладиган ихтисослаштирилган мактабларнинг 9-синф битирувчилари	A 2+	Чет тилини ўрганишнинг кучайтирилган таянч даражаси

Таълим босқичи	Битирувчилар	Умумевропа халқаро стандарти даражалари	Даража номланиши
Ўрта махсус ва касб-хунар таълими	Чет тилларга ихтисослашмаган академик лицейлар битирувчилари	B 1	Чет тилини ўрганишнинг мустақил бошланғич даражаси
	Касб-хунар коллежлари битирувчилари		
Ўрта махсус ва касб-хунар таълими	Чет тилларга ихтисослашган академик лицейлар битирувчилари (иккинчи чет тили)	B 1+	Чет тилини ўрганишнинг кучайтирилган мустақил бошланғич даражаси
	Чет тилларга ихтисослашган академик лицейлар битирувчилари		
Олий таълим	Олий таълим муассасаларининг ихтисослиги чет тили бўлмаган факультетлари бакалаврият босқичи битирувчилари	B 2	Чет тилини ўрганишнинг мустақил мулоқот даражаси
	Олий таълим муассасаларининг ихтисослиги чет тили бўлмаган факультетлари магистратура босқичи битирувчилари		
	Олий таълим муассасаларининг ихтисослиги чет тили бўлган факультетлари бакалаврият босқичи битирувчилари (иккинчи чет тили)	C1	Чет тилини ўрганишнинг эркин мулоқот даражаси
	Олий таълим муассасаларининг ихтисослиги чет тили бўлган факультетлари бакалаврият босқичи битирувчилари		
Олий таълим муассасаларининг ихтисослиги чет тили бўлган факультетлари магистратура босқичи битирувчилари			

Мазкур стандарт асосида чет (инглиз, француз, немис ва бошқа тиллар) тиллари бўйича таълим муассасаси хусусиятларини инобатга олган ҳолда давлат аттестацияси учун назорат-баҳолаш кўрсаткичлари, ўқув дастурлар ишлаб чиқиладиган ва тегишли вазирликларнинг буйруқлари билан тасдиқланади.

Давлат таълим стандартининг тузилиши

Чет тиллар бўйича узлуксиз таълим учун давлат таълим стандарти қуйидагиларни белгилаб беради:

ўқув фанининг мақсад ва вазифалари;

чет тилини ўқитиш ва ўрганишнинг мазмуни;

таълимнинг барча босқичларида таълим муассасалари битирувчиларининг мажбурий тайёргарлик даражаларига қўйиладиган талаблар.

Ўқув фанининг мақсад ва вазифалари

Ўзбекистон Республикасида таълимнинг барча босқичларида чет тилини ўқитишнинг асосий мақсади ўрганувчиларнинг кўп маданиятли дунёда кундалик, илмий ва касбга оид соҳаларда фаолият олиб бориши учун чет тилида коммуникатив компетенциясини шакллантиришдан иборат.

Чет тили коммуникатив компетенцияси — ўрганилаётган чет тили бўйича эгаллаган билим, кўникма ва малакаларни мулоқот жараёнида қўллаш қобилиятидир.

Ушбу ҳужжатда компетенциялар қуйидаги гуруҳларга ажратилади:

Лингвистик компетенция тил материали (фонетика, лексика, грамматика) ҳақида билимлар ва нутқ фаолияти турлари (тинглаш, гапириш, ўқиш ва ёзиш) бўйича кўникмаларни эгаллашни назарда тутати.

Социолингвистик компетенция сўзловчининг бирор бир нутқий вазият, коммуникатив мақсад ва хоҳиш-истагидан келиб чиққан ҳолда керакли лингвистик шакл, ифода усулини танлаш имконини яратати. Социолингвистик компетенция ижтимоий-маданий компетенцияни ўз ичига олиб, аутентик нутқнинг миллий хусусиятларини: ўзи яшаётган мамлакатнинг урф-одатлари, қадриятлари, маросимлари ва бошқа миллий-маданий хусусиятларни билиш ҳамда тили ўрганилаётган мамлакат билан таққослаган ҳолда тақдим эта олиш қобилиятини кўзда тутати.

Прагматик компетенция ўрганилаётган чет тилида коммуникатив вазиятда тушунмовчиликлар пайдо бўлганда такроран сўраш, узр сўраш ва ҳоказолар орқали мураккаб вазиятлардан чиқиб кета олиш қобилиятини назарда тутати. Мазкур стандартда дискурс компетенцияси прагматик компетенция таркибига киритилди. Мазкур компетенция оғзаки ёки ёзма нутқда фикрларни тегишли тил воситалари орқали ифодалашни назарда тутати. Дискурс компетенцияси оғзаки ёки ёзма нутқдаги изчилликни таъминлашда лингвистик сигналларни тушуниш ва интерпретация қилиш кўникмаларини назарда тутати.

Таълим мазмуни

Таълим мазмуни умумий ўрта, ўрта махсус, касб-хунар ва олий таълимнинг фанлар бўйича ўқув дастурларига киритилган мавзулардан иборат. Ўқув материали таълимнинг барча турларида узвийлик, узлуксизлик ва даврийликни таъминлайди.

Ҳар бир таълим босқичида мазкур стандарт мазмунидан келиб чиққан ҳолда ўқув дастурлари ва дарсликлар ишлаб чиқишда минимум сифатида фойдаланилади.

Битирувчилар эгаллаган билим, кўникма ва малака даражаларига қўйиладиган талаблар

Битирувчиларнинг чет тиллар бўйича эгаллаган билим, кўникма ва малака даражаларига қўйиладиган талаблар таълим мазмунига мувофиқ ишлаб чиқилган, умумий ўрта таълим, ўрта махсус, касб-хунар ва олий таълим бўйича узвий бўлиб, нутқ кўникма ва малакаларнинг дескрипторлари «can do» мазмунида тасвирланган ҳамда керакли жойларда грамматика, лексика, фонетика ва орфография билан тўлдирилган. Халқаро стандартларга мослаш-

тириш мақсадида нутқ кўникма ва малакаларнинг дескрипторлари чет тилларни билишнинг умумевропа тизимига ўзаро боғлиқ ҳолда олинди ҳамда улар содда ва тушунарли шаклда берилди. Битирувчилар эгаллаган билим, кўникма ва малака даражаларига қўйиладиган талаблардан келиб чиқиб, дескрипторлар

— ҳар бир даражани тўлиқ эгалланганликни таъминлаш учун таълимнинг барча босқичида ўқув дастурлари ва дарсликларни ишлаб чиқишда тузувчилар томонидан инобатга олиниши,

— Ўзбекистон Республикасида таълимнинг барча босқичлари битирувчиларининг давлат аттестацияси учун баҳолаш мезонларини ишлаб чиқишда назарда тутилиши лозим.

Чет тили бўйича А1 даража учун таълим мазмуни

Компетенциялар		Таълим мазмуни	
Мавзулар		<p>Кундалик ҳаётга оид мавзулар (шахсий маълумот, оила ҳақида маълумот, бўш вақтни ўтказиш ва ҳоказолар).</p> <p>Ижтимоий ҳаётга оид мавзулар (атроф-муҳит билан ижтимоий алоқалар).</p> <p>Таълимга оид мавзулар (мактаб, ўқиш ва ўқитиш, мактабдаги фанлар ва ҳоказолар).</p> <p>Ижтимоий-маданий мавзулар (Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар маданиятларини қиёслаш ва таққослаш).</p>	
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш	<p>Тинглаш учун мўлжалланган матнлар. Дарсга оид кўрсатмалар ва ўқитувчи нутқи. Эртақлар ва ҳикоялар. Ўрганилаётган тил соҳибининг тасмага ёзилган нутқи (кўшиқлар, шеърлар, диалоглар ва бошқалар).</p>
		Гапириш	<p>Диалогик нутқ. Саломлашиш. Ўзини таништириш. Миннатдорчилик билдириш. Илтимос қилиш. Маълумот олиш ва бериш. Узр сўраш. Табриклаш. Таклиф этиш ва таклифни қабул қилиш/рад этиш.</p> <p>Монологик нутқ. Воқеа-ҳодиса ёки тажрибани содда баён қилиш. Қисқа ҳикояларни гапириб бериш. Ёшига мос мавзуда содда ва кичик тақдимотлар қилиш.</p>
		Ўқиш	<p>Фақат ўзлаштирилган тил материалдан ташкил топган қисқа матнлар. Таркибида маъносини тахмин қила олиш мумкин бўлган баъзи янги сўзлардан иборат содда матнлар. Муайян маълумотни қидириб топиш. Бўш вақтда содда ҳикоялар ва шеърлар ўқиш.</p>

Компетенциялар		Таълим мазмуни
Тил компетенцияси	Ёзиш	Хуснихат, орфография. Содда хабарномалар ёзиш (табриклар, эслатмалар, хатлар ва бошқалар). Содда анкеталарни шахсий маълумот билан тўлдириш.
	Графика ва орфография	Алифбонинг барча ҳарфлари, ҳарфларнинг асосий комбинациялари, товуш ва ҳарфлар мутаносиблиги; ҳарфларни ўқиш ва ёзишнинг асосий қоидалари.
	Фонетик компетенция	Товушларни гапда ва якка ҳолда эшитганда фарқлай олиш. Асосий коммуникатив гап турларига (дарак, сўроқ, буйруқ гап) мос равишда ритм ва интонациядан тўғри фойдалана олиш. Тилнинг асосий барча товушларини, гапириш кўникмасини ривожлантириш билан бирга нутқда ишлата олиш.
	Лексик компетенция	Мавзуга оид сўзларни содда матнларда тўғри ишлата олиш. Сўзнинг ясалиши (аффиксация усули ва сўзларнинг қўшилиши), бошқа тиллардан ўзлашган сўзлар (байналминал сўзлар) ҳақида дастлабки тушунчага эга бўлиш.
	Грамматик компетенция	Сўз туркумлари. Синтаксиснинг асосий қоидалари. Ҳозирги ва ўтган замон феъл шакллари ва ҳоказо.
Социолингвистик компетенция	Синф дискурси ҳамда кундалик ҳаётдаги вазиятлардаги содда мулоқот моделларини ўрганиш. Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар маданияти ҳақида асосий маданиятлараро маълумотларга эга бўлиш (масалан, фестиваллар ва анъаналар ҳақида).	
Прагматик компетенция	Маълум бир нарсани тушунмаган ҳолатларда қайта сўрай олиш.	

**Чет тили бўйича А1 даража битирувчилари тайёргарлиги
даражасига қўйиладиган
ТАЛАБЛАР**

Компетенциялар		Билиш ва қўллай олиш	
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш	Содда йўриқномаларни тушуна олади ва уларга амал қила олади. Содда саволлар ва гапларни тушуна олади. Содда шеърлар, ҳикоялар, қўшиқларни тушуна олади. Таниш контекстларда содда аутентик нутқни тушуна олади.
		Гапириш	Диалог. Маълумот сўрай ва маълумот бера олади. Ёрдам сўраб мурожаат қила олади. Содда савол-жавоб қила олади. Монолог. Яшаш жойи, оила, дўстлари ва танишлари ҳақида гапира олади. Ўзини таништира олади, ёқтирган ва ёқтирмаган нарсалари ҳақида гапира олади. Таниш мавзуда жуда қисқа тақдимотлар қила олади.
		Ўқиш	Таниш мавзуларда маълумот берувчи матнларнинг асосий мазмунини тушуна олади. Жой ёки инсонлар тасвирланган қисқача матнни (зарур ҳолларда кўргазмалардан фойдаланган ҳолда) тушуна олади. Содда хабарларни, масалан оддий хатлар, электрон хатларни тушуна олади. Содда ёзма йўриқнома ёки кўрсатмаларни тушуна олади ва уларга амал қила олади.
		Ёзиш	Шахсий содда хабарларни (табриклар, қайдлар, электрон хатлар) ёза олади. Шахсий маълумотлар (исм-шариф, яшаш манзили ва ҳоказо) билан содда анкетани тўлдирар олади. Содда шеър ва ҳикоялар ёза олади.
	Тил компетенцияси	Фонетик компетенция	Чет тилининг барча товушларини аниқ талаффуз эта олади. Сўз ва гап ургусини тўғри қўя олади. Коммуникатив вазиятларда интонация моделларини фарқлай билади ва улардан фойдалана олади.
		Лексик компетенция	Ўзлаштирилган лексик воситаларни контекст (матн)да қўллай олади. Мавзуга оид содда сўзларни коммуникатив вазиятларда қўллай олади. Баъзи байналминал сўзлар ва турдош сўзларни фарқлай олади ҳамда уларни қўллай олади.
		Грамматик компетенция	Коммуникатив вазиятларда содда грамматик ва синтактик тузилмаларни қўллай олади. Сўз ва сўз бирикмаларини «ва» боғловчиси билан боғлай олади. Феъл шакллари ва содда пайт равишдошларидан фойдаланган ҳолда гапларни тўғри баён қилади ва ҳикоялар ҳамда воқеаларни тўғри кетма-кетликда таърифлай олади.

**Чет тили бўйича А2 ва А2+ даража учун
таълим мазмуни**

Компетенциялар		Таълим мазмуни	
Мавзулар		<p>Кундалик ҳаётга оид мавзулар (шахсий маълумот, оила ҳақида маълумот, бўш вақтни ўтказиш ва ҳоказо).</p> <p>Ижтимоий ҳаётга оид мавзулар (атроф-муҳит билан ижтимоий алоқалар).</p> <p>Таълимга оид мавзулар (мактаб, ўқиш ва ўқитиш, мактабдаги фанлар ва ҳоказо).</p> <p>Маданиятга оид мавзулар (Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар тарихи, маданияти ва географияси).</p>	
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш	<p>Тинглаб тушуниш.</p> <p>Дарсга оид кўрсатмалар ва ўқитувчи нутқи.</p> <p>Ҳикоялар, об-ҳаво маълумотлари, эълонлар, ТВ ва радио дастурлар.</p> <p>Ўрганилаётган тил соҳибининг тасмага ёзилган нутқи (қўшиқлар, шеърлар, диалоглар ва бошқалар).</p> <p>Ривожлантириладиган билим, кўникма ва малакалар: асосий мазмунини тушуниш учун тинглаш; тўлиқ батафсил тушуниш учун тинглаш; муайян масалалар ёки маълумотлар учун тинглаш.</p>
		Гапириш	<p>Диалогик нутқ.</p> <p>Расмий ва норасмий саломлашиш.</p> <p>Ўзини таништириш.</p> <p>Рози бўлиш ва рад этиш.</p> <p>Гапни такрорлаш ва аниқлаштиришни илтимос қилиш.</p> <p>Маълумот олиш ва бериш.</p> <p>Табриклаш.</p> <p>Таклиф этиш ва таклифни қабул қилиш/рад этиш.</p> <p>Монолог нутқ.</p> <p>Воқеа ёки тажрибани содда баён қилиш.</p> <p>Қисқа ҳикояни гапириб бериш.</p> <p>Ёшига мос мавзуда содда ва қисқа тақдимот қилиш.</p> <p>Ўрганилаётган чет тили материали асосида қисқа ҳисобот бериш.</p>
		Ўқиш	<p>Ўрганилган ва ўрганилаётган тил материалдан ташкил топган қисқа матнларни ўқиш.</p> <p>Таркибида маъносини тахмин қила олиш мумкин бўлган баъзи янги сўзлардан иборат бадий ва медиа матнларни ўқиш.</p> <p>Қисқа хабарлардан иборат содда хатларни ўқиш.</p> <p>Дарсдан бўш вақтларида содда ҳикоялар ва шеърларни ўқиш.</p> <p>Ривожлантириладиган билим, кўникма ва малакалар: чет тилидаги материалларнинг умумий мазмунини тушуниш, айрим маълумотларни олиш, тафсилотларни тушуниш ва йўналишни аниқлаш учун ўқиш (белгилар, ёрлиқлар ва ҳоказо).</p>
		Ёзиш	<p>Шахсий хатлар (қисқа хабарлар, табриклар, эслатмалар, хатлар ва ҳоказолар)ни ёзиш.</p> <p>Содда анкеталарни шахсий маълумот билан тўлдириш.</p>

Компетенциялар		Таълим мазмуни	
Тил компетенцияси	Графика ва орфография	Пунктуация ва орфография қоидаларини ўрганишни такомиллаштириш.	
	Фонетик компетенция	Товушларни гапда ва яқка ҳолда тинглаганда фарқлай олиш. Коммуникатив вазиятларда гапнинг коммуникатив турлари (дарак, сўроқ, буйруқ гап)га мос равишда ритм ва интонациядан тўғри фойдаланиш. Тил товушларини, гапириш кўникмасини ривожлантириш билан бирга нутқда ишлатишни машқ қилиш.	
	Лексик компетенция	Мавзуга оид сўзларни оддий матнда тўғри ишлата олиш. Сўз тузилиши (кўшма сўзлар ва аффиксация), бошқа тиллардан кириб келган сўзлар (байналминал сўзлар) ҳақида илк тушунчаларни шакллантириш.	
	Грамматик компетенция	Сўз туркумлари. Синтаксиснинг асосий қоидалари. Феълнинг ҳозирги, ўтган ва келаси замон шакллари. Аниқ ва мажҳул нисбат. Бошқалар.	
Социолингвистик компетенция	Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар халқлари маданияти ҳақида аниқ тасаввурга эга бўлиш ҳамда баъзи масалаларнинг тилга боғлиқлигини англаш, масалан, саломлашиш одати, мурожаат шакллари, хушмуомалаликнинг асосий меъёрлари ва ҳоказо. Ижтимоий вазиятларда имо-ишоранинг аҳамияти.		
Прагматик компетенция	Таниш вазиятларда керакли тил воситаларини танлаш. Оддий вазиятларда оғзаки ва ёзма нутқда фикрларни узвий ифода эта олиш.		

**Чет тили бўйича А2 ва А2+ даража битирувчилари
тайёргарлиги даражасига қўйиладиган
ТАЛАБЛАР**

Компетенция		Билиш ва қўллай олиш
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	<p>Тинглаб тушуниш</p> <p>А2 Ўз эҳтиёжлари ва қизиқишларига бевосита боғлиқ бўлган гап ва ибораларни тушуна олади. Бирор ерга бориш бўйича содда йўриқномаларни тушуна олади. Содда хабарлар ва эълонлардаги асосий маъноларни тушуна олади.</p> <p>А2+ Кундалик мавзулардаги тасмага ёзилган парчалардан муҳим маълумотларни тушуна олади. Муҳокама этилаётган масаланинг асосий мавзусини аниқлай олади.</p>
		<p>Диалог.</p> <p>А2 Тўғри маълумот ола билади ва бера олади. Саломлаша олади ва мурожаат қила олади. Таклиф, тавсия қила олади ва таклифга жавоб бера олади, узр сўрашнинг содда кундалик шаклларини ишлата олади. Қисқа мулоқотда иштирок эта олади. Содда иборалардан фойдаланиб таниш мавзуда ўз фикрини ифода эта олади. Содда юмушлар (масалан чипталар сотиб олиш, харид қилиш, ошхонада таом буюра олиш)ни амалга ошира олади. Тушунмаганлигини билдира олади.</p> <p>А2+ Оммавий вазиятларда одамлар билан мулоқотга кириша олади. Қисқа суҳбатларда ўз режалари ҳақида муаммосиз иштирок эта олади (масалан, кечқурун ёки дам олиш кунлари режалари бўйича). Кундалик ҳаётга оид ўзи қизиққан ёки ўзига бевосита алоқадор мавзуларда қисқа суҳбатларда иштирок эта олади. Олдиндан режалаштирилган кундалик суҳбатларда маълум таниш мавзуларда савол-жавоб қила олади, фикр ва маълумот алмаша олади. Бошқалар фикрига қўшилиш ёки қўшилмасликни ифодалай олади. Чет тилида маълумот, йўриқномалар ва бошқалар юзасидан тегишли жавобларни қайтара олади (масалан кўчада ўрганилаётган тил соҳиби бўлган сўзлашувчи мурожаат қилганда).</p>
		<p>Монолог.</p> <p>А2 Одамлар, яшаш ёки иш жойи шароитлари, кундалик ишлар, ёқтирган/ёқтирмаган нарсалар ва бошқаларни содда қилиб тасвирлай олади ёки тақдимот қила олади. Содда иборалар билан одамлар, жойлар ва буюмларни тасвирлай олади.</p>

Компетенция		Билиш ва қўллай олиш
Тил компетенцияси	Фонетик компетенция	<p>A2+</p> <p>Таниш мавзуда қисқа тақдимот қила олади.</p> <p>Нимани ёқтириши ёки ёқтирмаслигини тушунтира олади.</p> <p>Тадбир ёки воқеа-ҳодиса ҳақида қисқа маълумот бера олади.</p> <p>Режалар, тадбирлар, одатлар ва тажрибаларни тасвирлай олади.</p> <p>Содда иборалар билан предметлар ва ўзига тегишли нарсаларни қийёслай олади.</p>
		<p>A2</p> <p>Жуда қисқа содда аутентик ва ярим-аутентик матнларни тушуна олади.</p> <p>Қисқа шахсий содда хабарлар ва хатларни тушуна олади.</p> <p>Жамоат жойларидаги умумий белгилар ва эълонларни тушуна олади.</p> <p>Содда ёзма кўрсатмаларни тушуна олади.</p> <p>Рўйхатлар, веб сайтлар, қўлланмалар ва бошқалардаги махсус маълумотларни қидириб топа олади.</p> <p>A2+</p> <p>Стандарт хатларнинг асосий турларини тушуна олади (масалан, тасдиқлаш хати каби).</p> <p>Оммавий ахборот воситаларида чоп этилган қисқа хабар ва кичик мақолаларни тушуна олади.</p> <p>Товарлар ва асбоб-ускуналарни ишлатиш бўйича йўриқнома-ларни тушуна олади ва уларга амал қила олади.</p> <p>Фактларга асосланган матнларда, масалан брошюралар, рекламалар, газета эълонларидан махсус маълумотларни топа олади.</p> <p>Баъзи нотаниш сўзларнинг маъносини контекстга қараб аниқлай олади.</p>
		<p>A2</p> <p>Содда қисқа хат ва хабарлар ёза олади (масалан, миннатдорчилик билдириш, узр сўраш хатлари).</p> <p>Анкетани турли шахсий маълумотлар билан тўлдира олади (исм-шарифи, манзили, телефон рақами, миллати, ота-онаси билан уланиш ҳақида маълумотлар ва ҳоказо).</p> <p>Кундалик турмуш ҳақида ёза олади.</p> <p>Содда биография ёза олади.</p> <p>Содда шеърлар ёза олади.</p> <p>A2+</p> <p>Тадбирлар ва шахсий тажрибаларни тасвирлаб ёза олади.</p> <p>Оғзаки хабарни тушунарли қилиб ёза олади.</p>
		<p>Чет тилининг барча товушларини аниқ талаффуз қила олади.</p> <p>Сўз ва гап урғусидан тўғри фойдалана олади.</p> <p>Коммуникатив вазиятларда интонация моделларидан тўғри фойдалана олади ва уларни фарқлай олади.</p>

Компетенция		Билиш ва қўллай олиш
	Лексик компетенция	Ўзлаштирилган лексик бирликларни контекстда қўллай олади. Мавзуга оид содда сўзларни коммуникатив вазиятларда қўллай олади. Баъзи байналминал ва ўзлашган сўзларни таний олади ва уларни қўллай олади. Сўз яшашнинг турли йўлларини фарқлай олади (қўшма сўзлар, префикслар ва суффикслар).
	Грамматик компетенция	Коммуникатив вазиятларда асосий грамматик ва синтактик тузилмаларни қўллай олади. Сўз бирикмалари ва қўшма гапларни «аммо», «ва», «чунки» каби содда боғловчилар билан боғлай олади. Феъл шакллари ва содда пайт равишларидан фойдаланган ҳолда баён қилиш ва ҳикояларни гапириб беришда воқеаларни тўғри кетма-кетликда ифодалай олади.

Чет тили бўйича В1 даража учун таълим мазмуни

Компетенциялар		Таълим мазмуни
	Мавзулар	Кундалик ҳаётга оид мавзулар (шахсий маълумот, оила ҳақида маълумот, бўш вақтни ўтказиш ва ҳоказо). Ижтимоий ҳаётга доир мавзулар. Таълимга оид мавзулар (коллежда ўқитиладиган фанларга оид мавзулар). Касбга йўналтирилган мавзулар. Ижтимоий-маданий мавзулар (Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатларнинг касбга доир соҳалардаги маданиятнинг ўхшаш ва фарқли томонлари ҳақида тасаввур).
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш
		Гапириш
		Касбга оид ихтисослашган аутентик ва ярим аутентик дискурслар. Ўрганилаётган чет тилининг турли вариантлари (акцентлар). Долзарб мавзулардаги содда радио ва теледастурлар. Шахсий қизиқиш ва касб-хунарга оид содда дастурлар. Ривожлантириладиган кўникмалар: чет тилидаги материалларнинг асосий мазмунини тушуниш, тўлиқ батафсил тушуниш ва муайян маълумотлар олиш учун тинглаш. Диалог. Учрашув ва саломлашиш. Ўзини таништириш. Илтимос билан мурожаат этиш. Маълумот олиш ва бериш. Муаммоларни ҳал қилиш. Норасмий муҳокамаларда иштирок этиш. Таклиф этиш ва таклифни қабул қилиш/рад этиш. Қизиқарли мавзуларни муҳокама қилишда ўзининг шахсий қарашлари ва фикрларини билдириш. Ишонч, фикр, розилик ва рад қилишни хушмуомалалик билан ифодалаш.

Компетенциялар		Таълим мазмуни
		<p>Ўзгалар фикрини қисқача шарҳлаш. Ҳис-туйғуларни ифодалаш ва уларга жавоб қайтариш. Монолог. Ижтимоий ва касб-хунарга оид соҳалардаги тадбир, тажриба ва режани тасвирлаш. Ихтисослик мавзусида тақдимот қилиш.</p>
	Ўқиш	<p>Фаол тил материалидан ташкил топган касб-хунарга оид содда матнларни ўқиб тушуниш. Хат, электрон хат, брошюра, қўлланма ҳамда қисқа расмий ҳужжатларни ўқиб. Касб-хунарга оид аутентик матнларни жадал (интенсив) ўқиб, тўлиқ тушуниш. Оммабоп материалларни ўқиб (газета, қисқа ҳикоя, шахсий ва электрон хатлар). Ривожлантириладиган кўникмалар: чет тилидаги материалларнинг умумий мазмунини тушуниш, айрим маълумотларни олиш, тафсилотларни тушуниш ва йўналишни аниқлаш учун ўқиш (белгилар, кўрсаткичлар ва ҳоказо).</p>
	Ёзиш	<p>Содда иш ҳужжатлари (хатлар ва электрон хатлар, ҳисоботлар, режалар, хизмат кўрсатишни таклиф этиш хатлари, резюме, йўлланма хатлар, анкета шакллари ва ҳоказолар). Шахсий ёзишмалар (хат, электрон хат ва қисқа хабарлар).</p>
Тил компетенцияси	Фонетик компетенция	<p>Сўз, якка ибора ва дискурсни аниқ талаффуз қилиш устида ишлаш. Ритм ва интонациядан фойдаланиш (дарак, сўроқ, бўлишсиз, буйруқ гаплар); гапни маъноли бўлакларга ажратиш. Чет тилининг асосий вариантларини фарқлаш.</p>
	Лексик компетенция	<p>Касб-хунарга йўналтирилган лугат бойлигини ошириш. Лексикани касб-хунарга оид контекстда тўғри қўллаш.</p>
	Грамматик компетенция	<p>Аввалги даражаларда ўзлаштирилган грамматик материални оммавий ва касб-хунарга оид контекстларда етарли даражада тўғри қўллаш (фёъл замонлари, модал сўзлар, сифат ва равишнинг қиёсий даражалари, детерминатив сўзлар, предлоглар ва ҳоказо).</p>
Социолингвистик компетенция		<p>Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар халқлари маданиятлари ҳақида асосий тасаввурга эга бўлиш ҳамда баъзи масалаларнинг тилга боғлиқлигини англаш (масалан, саломлашиш одоби, мурожаат шакллари, хушмуомалаликнинг асосий нутқий меъёрлари ва ҳоказо). Турли маданиятларда мулоқотнинг новербал элементлари устида ишлашни давом эттириш: имо-ишоралар, новербал сигналлар ва ҳоказо. Она тили ва чет тилида хат ва хабарлар ёзиш қоидаларининг хусусиятлари.</p>

Компетенциялар	Таълим мазмуни
Прагматик компетенция	<p>Тақдимот қилиш кўникмаларини ривожлантириш.</p> <p>Оғзаки ва ёзма дискурста фикрларни бир-бирига тўғри боғлаш.</p> <p>Турли ижтимоий ва касб-ҳунарга оид вазиятларда зарур бўладиган баъзи тил воситалари, расмиятчилик даражалари ҳақида дастлабки тасаввурга эга бўлиш.</p> <p>Сўзловчини гапини бўлиш, аниқлик киритиш, нутқни секин-лаштиришга ундаш ва бошқа стратегиялар.</p>

**Чет тили бўйича В1 даража битирувчилари тайёргарлиги
даражасига қўйиладиган
ТАЛАБЛАР**

Компетенциялар		Билиш ва қўллай олиш
Лингвистик компетенция	Тинглаб тушуниш	<p>Оммабоп таниш мавзулардаги аниқ норматив нутқнинг асосий маъноларини тушуна олади.</p> <p>Касб-ҳунарга оид мавзулардаги аниқ норматив нутқнинг асосий маъноларини тушуна олади.</p> <p>Шахсий қизиқиш ёки касбга оид кундалик воқеалар ва дастурлар ҳақидаги телерадио янгилликлар секин, бироқ раво гапирилганда уларнинг асосий мазмуни ва ғоясини тушуна олади.</p> <p>Батафсил ёзишга йўриқномалар ёки кўрсатмаларни тушуна олади ва уларга амал қила олади.</p> <p>Таниш мавзудаги муҳокамага кириша олади.</p>
	Гапириш	<p>Диалог.</p> <p>Саёҳат мобайнида ёки касбий соҳада вужудга келиши мумкин бўлган аксарият вазиятларда мулоқот қила олади.</p> <p>Таниш, шахсий қизиқишларга оид ёки кундалик мавзуларда тайёргарликсиз суҳбатга кириша олади.</p> <p>Ҳам оммабоп, ҳам касб-ҳунарга оид масалалар бўйича маълумот олади ва бера олади ҳамда фикр алмаша олади.</p> <p>Кенг миқёсдаги ҳис-туйғулар ва ҳиссиётлар, масалан ғамгинлик, бахтиёрлик, дилхираллик, мамнуният, ҳайратланишни ифода қила олади ва уларга жавоб қайтара олади.</p> <p>Мавзу бўйича суҳбат ёки муҳокамада қатнаша олади.</p> <p>Саёҳат, харид, банк ва бошқа умумий кундалик ёки меҳнат фаолиятига оид вазиятлардаги юмушларни самарали удалай олади.</p> <p>Йўриқномалар ёки кўрсатмаларни тушуниб, уларга амал қила олади.</p> <p>Расмий суҳбатда, масалан ишга жойлашиш ёки степендия олиш учун бўладиган суҳбатда олдиндан кутса бўладиган саволларга жавоб бера олади.</p> <p>Юзма-юз мулоқотда ёки телефон орқали учрашув ёки тадбир вақти ва жойини режалаштира олади.</p> <p>Касб-ҳунарга оид мавзудаги саволлар бера олади ва уларга жавоб қайтара олади.</p>

Компетенциялар		Билиш ва қўллай олиш
		<p>Монолог.</p> <p>Ихтисосликка оид ёки бошқа таниш мавзуларда қисқа, мантикий фикрлар билан боғланган тақдимот қила олади.</p> <p>Таниш вазиятлар ва мавзуларни содда тасвирлаб, улар ҳақида бевосита ахборот бера олади.</p> <p>Воқеа-ҳодисалар ва тадбирлар тафсилотларини боғлай олади.</p> <p>Орзу-умидлар, хоҳиш-истак ва режаларни тасвирлай олади.</p> <p>Оммага эълон ёки тақдим қилиш жараёнида режалар ёки чоратадбирларни тасвирлай олади.</p> <p>Содда иборалар ёрдамида масала ёки далил ва сабабларни келтира олади.</p>
		<p>Ихтисослик соҳаларида фактларга асосланган мураккаб бўлмаган матнларни тўлиқ тушуна олади.</p> <p>Кундалик ва асосий касб-ҳунарга оид ҳужжатлардаги, масалан, хабарлар, қисқа расмий ҳужжатлардаги тегишли маълумотларни топа олади ва тушуна олади.</p> <p>Газета ва интернет матнлари ва бошқа манбалардаги тегишли фикрларни тушуна олади.</p> <p>Асбоб-ускуналар ва қурилмаларни ишлатиш ва эксплуатация қилиш бўйича ёзма йўриқномаларни тушуниб, уларга амал қила олади.</p> <p>Оммавий матнларни муҳокама қилишни назарда тутган ҳолда асосий фикрларини тушуна олади.</p>
		<p>Шахсий ва касбий контекстларда қайдлар ва хабарлар ёзиб, уларнинг шошиличилиги, муҳимлиги ёки зарурлигини ифодалай олади.</p> <p>Стандарт форматга асосланган қисқа касбга оид ҳисоботлар ёза олади.</p> <p>Меҳнат амалиёти тажрибасига оид оддий ҳисоботларни ёза олади.</p> <p>Иш жойи билан боғлиқ масалалар ва вужудга келадиган вазиятлар бўйича оддий ҳисоботлар ёза олади.</p> <p>Резюме ва тавсия хатларини ёза олади.</p>
Тил компетенцияси	Фонетик компетенция	Тақдимотлар ва муҳокамаларда таъкидлаш мақсадида ургу ва интонациядан тўғри фойдалана олади.
	Лексик компетенция	Касб-ҳунарга оид лугат бойлигидан фаол фойдалана олади. Ўз соҳаларида кенг тарқалган халқаро ва турдош сўзларни танийди ва ишлата олади. Ўз ихтисослиги доираси ва ундан ташқарида сўз тузилиши элементлари (қўшма сўзлар, префикслар, суффикслар, сўз ўзаги)ни танийди ва тушуна олади.
	Грамматик компетенция	Коммуникатив мақсадларда зарур бўладиган чет тили грамматикасининг барча асосий элементларини таний олади ва улардан тўғри фойдалана олади.

Чет тили бўйича В1+ даража учун таълим мазмуни

Компетенциялар		Таълим мазмуни
Мавзулар		<p>Кундалик ҳаётга оид мавзулар (шахсий маълумот, оила ҳақида маълумот, бўш вақтни ўтказиш ва ҳоказо).</p> <p>Ижтимоий мавзулар (атроф-муҳит билан кундалик турмуш ва касбга оид қизиқишлар бўйича ижтимоий алоқалар).</p> <p>Таълимга оид мавзулар (таълим муассасалари, турли давлатлар таълим тизимини қиёслаш).</p> <p>Ижтимоий-маданий мавзулар (Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар, масалан Буюк Британия, АҚШ, Германия ва Австрия маданиятларининг асосий ўхшаш ва фарқли томонларини аниқлаш).</p> <p>Касбга оид мавзулар: иқтисодиёт, бизнес, туризм ва таълим олиш мақсадлари учун махсус чет тили (мавзуга оид тил кўникмаларини шакллантириш, тақдимот қила олиш ва ҳоказо).</p>
Лингвистик компетенция	Тинглаб тушуниш	<p>Шахсий ва касбий қизиқишларга доир долзарб мавзулардаги радио ва теледастурларни тушуниш.</p> <p>Ҳужжатли ва бадиий фильмларни тушуниш.</p> <p>Аутентик ихтисослашган ёки касбга йўналтирилган дискурсларни тушуниш.</p> <p>Ихтисослик ва оммабоп мавзулардаги маърузалар ва тақдимотларни тушуниш.</p> <p>Ўрганилаётган чет тили вариантларини тушуниш.</p> <p>Ўрганилаётган чет тилида суҳбатлар ва муҳокамаларни тушуниш.</p> <p>Ривожлантириладиган кўникмалар: чет тили материалларининг асосий мазмунини тушуниш, тўлиқ батафсил тушуниш, муайян фикрлар ёки маълумотлар олиш учун тинглаш.</p>
	Гапириш	<p>Диалог.</p> <p>Тайёрланган мавзуда суҳбатда иштирок этиш (интервью, маълумотни тўғрилигини текшириш ва тасдиқлаш).</p> <p>Тайёрланмаган мавзуда суҳбатда иштирок этиш (ўрганилаётган чет тилида сўзлашадиган мамлакатларга саёҳат қилганда).</p> <p>Кутилмаган вазиятдаги мулоқотда иштирок этиш.</p> <p>Таниш мавзуларда ўз фикрини билдириш (китоблар, фильмлар, мусиқа хусусида).</p> <p>Таниш ва камроқ таниш бўлган мавзуларда маълумот алмашиш.</p> <p>Дебатларда иштирок этиш.</p> <p>Нарҳини келишиш ва ҳоказо.</p> <p>Монолог.</p> <p>Таассуротлар, орзу-умидлар ва ниятларини ифода қилиш.</p> <p>Ихтисослик мавзуларида тақдимот қилиш.</p> <p>Ижтимоий ва касбга доир соҳаларда фикрлари ва режалари сабабларини келтириш ва тушунтириб бера олиш.</p> <p>Китоб ва фильм мазмуни бўйича ўз таассуротларини тасвирлаш ва ҳикоя қилиш.</p> <p>Ҳикоя ёки муҳокама мазмунини содда иборалар билан қисқача гапириб бериш.</p>

Компетенциялар		Таълим мазмуни
Тил компетенцияси	Ўқиш	Газеталар, журналлар, даврий матбуот нашрларини. Йўриқномалар, кўрсатмалар, буклет, брошюраларни. Таркибида маъноси тахмин қилинадиган касбга оид баъзи терминлар бўлган матнларни. Ривожлантириладиган кўникмалар: умумий мазмунни тушуниш учун ўқиш, айрим маълумотларни олиш учун ўқиш, тафсилотларни тушуниш учун ўқиш ва йўналишни аниқлаш учун ўқиш (белгилар, кўрсаткичлар ва ҳоказо).
	Ёзиш	Иш юритишга оид хатлар. Иш юритиш ҳужжатлари (ариза, шартнома, резюме ва ҳоказо). Ҳисоботлар. Тақризлар. Эссе ва бошқа ёзма топшириқ шакллари. Лойиҳа иши ҳақида ҳисобот.
	Фонетик компетенция	Касбга оид вазиятларда гапнинг коммуникатив турларига (дарак, сўроқ, бўлишсиз, буйруқ гап) мос равишда ритм ва интонацияни қўллаш.
	Лексик компетенция	Сўз ясалиши. Полисемия. Синонимлар, антонимлар ва омонимлар. Касбга оид турғун бирикмалар.
	Грамматик компетенция	Аввалги даражада ўзлаштирилган грамматик материални оммавий ва касб-ҳунарга оид контекстларда тўғри ишлатиш (фёъл замонлари, модал сўзлар, сифат ва равишнинг қиёсий даражалари, детерминатив сўзлар, предлоглар ва ҳоказо).
	Социолингвистик компетенция	Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар халқлари маданиятлари ҳақида тасаввурга эга бўлиш ҳамда баъзи масалаларнинг тилга боғлиқлигини англаш, масалан, саломлашиш одоби, мурожаат шакллари, асосий хушмуомалалик нормалари ва ҳоказо. Турли маданиятларда мулоқотнинг новербал элементлари устида ишлашни давом эттириш: имо-ишора тили, новербал сигналлар ва ҳоказо. Она тили билан солиштирилганда чет тилида хатлар ва хабарлар ёзиш қондаларининг хусусиятлари.
Прагматик компетенция	Тақдимот қилиш кўникмаларини ривожлантириш. Оғзаки ва ёзма дискурста фикрларни тўғри боғлаш. Турли ижтимоий ва касб-ҳунарга оид вазиятларда зарур бўладиган баъзи тил воситалари, расмиятчилик даражалари ҳақида дастлабки тасаввурга эга бўлиш. Сўзловчини гапига аралаштириш, аниқлик киритиш секин гапиришга ундаш, уларни бошқача ифодалаш ва тўлдириш.	

**Чет тили бўйича В1+ даража битирувчилари
тайёргарлиги даражасига қўйиладиган
ТАЛАБЛАР**

Компетенциялар		Билиш ва бажара олиш	
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш	<p>Ўз мутахассислиги доирасидаги яхши тузилган маъруза ёки суҳбатни тушуна олади.</p> <p>Ўз қизиқишлари доирасидаги теле ёки радио дастурлар ва бошқа манбаларни тинглаб, асосий маълумотларни тушуна олади.</p> <p>Шахсий қизиқиш, ўқиш ёки касбга оид соҳадаги оғзаки манбаларни тинглаб, ҳам асосий мазмуни, ҳам махсус маълумотларни англай олади.</p> <p>Тил эгаси билан таниш ва махсус мавзуда мулоқотга киришганда унинг аксарият жиҳатларини тушуна олади.</p>
		Гапириш	<p>Диалог.</p> <p>Таниш кундалик ва бошқа умумий мавзуларда маълум даражада ўзида ишонч билан маълумот алмаша олади, текшира олади ва тасдиқлай олади.</p> <p>Муаммони тушунтириб бера олади ва уни ҳал қилиш йўллари-ни таклиф қила олади.</p> <p>Кутилмаган мулоқот вазиятларида иштирок эта олади: тайёргарликсиз суҳбат ва муҳокамаларни олиб бора олади.</p> <p>Таниш мавзуларда дебатлар ва муҳокамаларда иштирок эта олади.</p> <p>Муҳокамалар жараёнида мавҳум мавзулар ва масалаларда ўз фикрини ифода қила олади.</p> <p>Муҳокама ёки суҳбат мобайнида ўзгалар фикрини шарҳлай олади.</p> <p>Багафсил кўрсатмаларга оид саволларга жавоб бера олади.</p> <p>Саволлар бериб, тегишли шарҳлар келтириб, интервью олиб бора олади.</p> <p>Интервью ёки маслаҳат бериш мобайнида керакли маълумотларни бера олади.</p> <p>Монолог.</p> <p>Оммабоп ёки ихтисосликка оид мавзуда яхши тузилган тақдимот қила олади.</p> <p>Қисқа ҳикоя, мақола ёки муҳокама мазмунини қисқача баён қила олади.</p> <p>Ўз қарашларини тушунарли ва аниқ ифодалай олади.</p>
		Ўқиш	<p>Каттароқ матнларни ўқий олади, матннинг турли қисмларидан тегишли маълумот йиға олади.</p> <p>Мунозарали матннинг хулосасини аниқлай олади.</p> <p>Матн мазмунининг асосий ғоясини ажрата олади.</p> <p>Махсус маълумот олиш учун нисбатан катта ҳажмдаги матнларни ўқий олади.</p> <p>Махсус маълумот олиш, тўлиқ тушуниш учун қисқа газета мақолаларини, интернет матнлари ва бошқаларни ўқий олади.</p>

Компетенциялар		Билиш ва бажара олиш
Тил компетенцияси	Ёзиш	<p>Маъруза пайтида ўзи фойдаланиши учун старли даражада аниқ бўлган қайдлар қила олади.</p> <p>Ўз қизиқишларига тааллуқли мавзуда қисқа, содда эссе ёза олади.</p> <p>Расмий хат, иш юритиш қоғозларини (ариза, розилик хатлари, резюме) ёза олади.</p> <p>Тажриба, фаолият ва тадбирлар ҳақида талабга жавоб бера оладиган ҳисоботларни ёза олади.</p> <p>Лойиҳа иши ҳақида қисқача ҳисобот ёза олади.</p> <p>Ҳикоя ёза олади.</p>
	Фонетик компетенция	<p>Дарак, сўроқ, бўлишсиз, буйруқ гапларда ритм ва интонациядан фойдалана олади, гапни маъно бўлакларига ажрата олади.</p> <p>Тақдимотлар ва муҳокамаларда таъкид мақсадида урғу ва интонациядан фойдалана олади.</p> <p>Чет тилининг асосий вариантларини ажрата олади.</p>
	Лексик компетенция	<p>Ўз мутахассислигига оид лексикани ажрата олади ва қўллай олади.</p> <p>Ўз ихтисослиги доираси ва бошқа соҳаларда сўз тузилиши унсурларини (қўшма сўзлар, префикслар, суффикслар, сўз ўзаги) таний олади ва тушуна олади.</p>
Грамматик компетенция	<p>Коммуникатив мақсадларда зарур бўлган чет тили грамматикасининг барча асосий элементларини ажрата олади ва улардан тўғри фойдалана олади.</p>	

Чет тили бўйича В2 даража учун таълим мазмуни

Компетенциялар		Таълим мазмуни
Мавзулар		<p>Интернет ва ахборот технологияларига оид мавзулар.</p> <p>Ижтимоий-маданий мавзулар Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар маданиятларини қиёслаш ва таққослаш.</p> <p>Мутахассислик соҳасига оид мавзулар (мутахассислик соҳаси тарихи, соҳа йўналишлари).</p> <p>Ижтимоий мавзулар (атроф-муҳит билан ижтимоий алоқалар).</p>
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш
		<p>Маърузалар, тақдимотлар, мунозараларни.</p> <p>Радио ва телерепортажлар, янгликлар, интервьюлар, ҳужжатли фильмлар ва ҳоказоларни.</p> <p>Эълонларни.</p> <p>Ўрганилаётган тил эгасининг тасмага ёзилган овозини (фильмлар, ҳужжатлар, нутқлар ва ҳоказо).</p> <p>Ўрганилаётган тил эгалари ўртасидаги ижтимоий мулоқотни.</p> <p>Ривожлантириладиган кўникмалар: умумий мазмунни тушуниш учун тинглаш, тафсилотларни тушуниш учун тинглаш ва айрим маълумотларни олиш учун тинглаш.</p>

Компетенциялар		Таълим мазмуни
	Гапириш	<p>Диалогик. Маълум вазифа ёки мақсад бўйича мулоқотга киришиш. Ижтимоий мулоқот ва норасмий суҳбатга киришиш. Ўз мутахассислик соҳасига оид бўлган ва бўлмаган расмий ва норасмий муҳокамаларда қатнашиш. Муҳокамага раислик қилиш ва олиб бориш. Интервьюлар. Музокаралар. Телефон қўнғироқлари.</p> <p>Монолог. Маъруза тайёрлаш. Соҳага оид фикрларни ривожлантириш (масалан, соҳа мавзуси бўйича). Фикр билдириш ва асослаш. Эълонлар. Маълум мавзу бўйича тақдимот қилиш. Мақолани умумлаштириш ва хулоса қилиш.</p>
	Ўқиш	<p>Ёзишмалар, хабар, хатлар ва электрон хатлар. Соҳага оид материални жамлаган аутентик матнлар. Ихтисослик лексикаси ва атамаларни ўз ичига олган матнлар: масалан, матн парчалари, маърузалар, ҳисоботлар ва дарсликлардан олинган парчалар. Илмий ва мутахассислик адабиётлари (даврий, электрон адабиётлар). Ривожлантириладиган кўникмалар: чет тилидаги материалларнинг умумий мазмунини тушуниш, айрим маълумотларни олиш, тафсилотларни тушуниш ва йўналишни аниқлаш учун ўқиш (белгилар, кўрсаткичлар ва ҳоказо).</p>
	Ёзиш	<p>Ёзишмалар (хатлар ва хабарлар). Махсус маълумотлар (хотиралар, қайдлар, тақризлар, резюмелар ва ҳоказо). Эссе (баён ва иншолар), хулосалар. Тадқиқот ишлари (мақолалар, битирув малакавий иши ва ҳоказолар).</p>
	Лексик компетенция	<p>Касбий лексика ва атамаларини, умумий қисқартмаларни кенгайтириш. Сўз ясаши (қўшма сўзлар ва аффиксация), ўзлашма сўзлар (байналминал сўзлар) ва ўзакдош сўзлар. Антонимлар, синонимлар ва бошқа умумлексик муносабатлар.</p>
	Грамматик компетенция	<p>Ўтилган грамматик материал (фёъл замонлари, модал фёъллар, сифат ва равишларнинг қиёсий даражалари, детерминатив сўзлар, предлоглар ва ҳоказо)ни кундалик ва соҳадаги контекстларда тўғри қўллаш олиш.</p>

Компетенциялар	Таълим мазмуни
Социоллингвистик компетенция	<p>Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар маданиятлари мисолида (ижтимоий ва таълим доираларида) маданиятлараро мулоқотни чуқурроқ тушуниб етиш ва унинг мулоқот билан боғлиқ хусусиятлари, жумладан, саломлашиш, мурожаат шакллари, хушмуомалалик ва ҳоказо.</p> <p>Турли маданиятлардаги коммуникациянинг новербал элементлари: хатти-ҳаракатлар, имо-ишоралар устида ишлашни давом эттириш.</p> <p>Электрон мулоқотларнинг чет тилида ёзиш хусусиятлари.</p>
Прагматик компетенция	<p>Тақдимот қилиш маҳоратини янада такомиллаштириш.</p> <p>Фикрларни мос тарзда оғзаки ва ёзма нутқда мантиқан боғлаш.</p> <p>Турли ижтимоий, таълим ва мутахассислик доираларида мос равишда тилни тегишли расмийлик даражада қўллашни англаш.</p> <p>Мулоқот жараёнида нутқни бўлиш, аниқлик киритиш, бошқача талқин этиш, жумлаларни тузатиш, тўлдириш ва бошқа стратегиялари.</p>

**Чет тили бўйича В2 даража битирувчилари
тайёргарлиги даражасига қўйиладиган
ТАЛАБЛАР**

Компетенциялар	Билиш ва бажара олиш		
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш	<p>Кенг қўламли нутқ ёки қатор мураккаб фикрлар баёнини тушуниб кузата олади.</p> <p>Маъруза, нутқ, баёнот, тафсилотли йўриқномалар, илмий ва ихтисослик тақдимотлар, сўров ва фикрларнинг моҳиятини тушуна олади.</p> <p>Эълон ва хабарларни тушуна олади.</p> <p>Таниш ва нотаниш контекстдаги мураккаб аутентик нутқни тушуна олади.</p> <p>Ўрганилаётган тил эгаси бўлган сўзлашувчиларнинг суҳбат ёки мунозарасининг аксарият қисмини тушуна олади.</p> <p>Радио, интернет ва телевидение дастурлари, интервьюларнинг аксарият қисмини тушуна олади.</p>
		Гапириш	<p>Диалог.</p> <p>Ўз ҳамкорлари билан музокара қила олади.</p> <p>Маълум масала юзасидан илтимос қила олади.</p> <p>Ўрганилаётган тилда сўзлашувчилар билан мулоқотга кириша олади, зарур бўлганда бошқара олади.</p> <p>Олдиндан тайёргарлик кўрилмаган жонли муҳокама ва мунозараларда қатнаша олади.</p> <p>Ўз соҳаларига оид интервьюда қатнаша олади.</p> <p>Расмий муҳокама доирасида ўз фикр ва мулоҳазаларини аниқ ифодалай олади.</p> <p>Муҳокамаларда ўз фикрларини ойдинлаштира олади, ўзгартириб талқин эта олади ва тузата олади.</p> <p>Битимга келишув ёки муаммо ечимини топишда расмийлик ва хушмуомалаликнинг мақбул даражаларидан фойдалана олади.</p>

Компетенциялар		Билиш ва бажара олиш
		Расмий доираларда (масалан, семинар ва ҳоказолар) хос равишда саволлар беради ва жавоблар бера олади.
Тил компетенцияси		<p>Монолог.</p> <p>Маълум мавзу бўйича яхши тақдимот қила олади.</p> <p>Ўз соҳаларига оид бир қатор нарсаларни аниқ ва батафсил тасвирлай олади.</p> <p>Маълум мавзу бўйича оғзаки маъруза қила олади.</p> <p>Мақола, маъруза ёки муҳокама юзасидан аниқ умумлашган хулоса қила олади.</p> <p>Таниш мавзуга оид қараш ёки фикрни ривожлантириш, далиллар, мисоллар келтириш орқали асослай олади.</p>
	Ўқиш	<p>Таниш ва нотаниш мавзулардаги матнларнинг асосий/айрим жиҳатларини тушуна олади.</p> <p>Ўз соҳалари ва қизиқишларига мос ёзишмаларни тушуна олади.</p> <p>Жадвал, графикларнинг қисқа изоҳини тушуна олади.</p> <p>Мураккаб номаларни тушуна олади.</p> <p>Махсус ва мураккаб ёзма йўриқнома ва йўналишларни тушуниб амал қила олади.</p> <p>Касбий соҳаларига оид каттароқ ҳажмдаги мақола ва маърузалардан тегишли маълумотни ажрата олади.</p> <p>Тезис, конференция дастурлари, мундарижа ва шу каби матнларнинг айрим қисмлари ёки барча қисмларини батафсил ўқиш кераклигини аниқлай олади.</p> <p>Ривожлантириладиган кўникмалар: чет тилидаги материалларнинг умумий мазмунини тушуниш, айрим маълумотларни олиш, тафсилотларни тушуниш ва йўналишни аниқлаш учун ўқиш (белгилар, кўрсаткичлар ва ҳоказолар).</p>
	Ёзиш	<p>Махсус номалар ёза олиш (бизнес хатлари, электрон хатлар).</p> <p>Соҳага оид яхши тузилган иншо ва маърузалар ёза олади.</p> <p>Етарли даражада грамматик, мазмун жиҳатдан тўғри тузилган ва мос услубдаги илмий ва тадқиқот мақолаларини ёза олади.</p> <p>Таклифлар, хулосалар ва тезислар ёза олиш.</p> <p>Зарур ҳолда ўз соҳалари бўйича битирув малакавий иш ёза олади.</p>
	Лексик компетенция	<p>Махсус лексика ва атамаларни контекстда қўллай олади.</p> <p>Коммуникатив доираларда мавзуга оид лексикани ишлата олади.</p> <p>Кенг кўламдаги байналминал сўзларни фарқлай олади ва улардан фойдалана олади.</p>
Грамматик компетенция	<p>Коммуникатив вазиятларда мураккаб грамматик ва синтактик структураларни ишлата олади.</p> <p>Мос боғловчи сўзларни қўллай олади.</p> <p>Ўз соҳаларига оид дискурс моделларининг грамматик, лексик ва мазмун жиҳатдан қандай тузилганини тушуниш мақсадида таҳлил қила олади.</p>	

Чет тили бўйича С1 даража учун таълим мазмуни

Компетенциялар		Таълим мазмуни
Мавзулар		<p>Кундалик ҳаётга оид мавзулар (масалан, парҳез сақлаш, фарзандлар тарбияси ва ҳоказо).</p> <p>Кенг ижтимоий мавзулар (масалан, тиббиёт, илм-фан ва технологиялардаги этика масалалари, ижтимоий масалалар, ёшларнинг жиноят содир этиши, умумижтимоий мажбуриятлар ва ҳоказо).</p> <p>Ижтимоий-маданий мавзулар (масалан, маданий муҳитга мослашишдаги ўзга маданиятни тўғри талқин этишдаги эҳтиёт-корлик, маданий шок, ижтимоий тафовутлар, маданий ўзликни сақлаб қолиш, турли доираларда ўзини маданий муҳитга мос тарзда тутиш, ўқув материалларини яратиш жараёнида маданиятни талқин этиш масалаларига алоҳида эътибор қаратиш ва ҳоказо).</p> <p>Касбий йўналтирилган мавзулар: лингвистика ва социолингвистика муаммолари, тилни ўргатиш ва тилни ўрганиш ва ҳоказо.</p>
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	<p>Кенг қамровли мавҳум ва мураккаб мавзудаги матнларни тушуниш.</p> <p>Кенг кўламдаги идиома ва иборалари оғзаки нутқ намуналарига бой аудио тасмалар, ахборот ва оммавий эълонлар (масалан, темир йўл вокзали, спорт майдончасидаги эълонлар ва ҳоказо).</p> <p>Гуруҳ муҳокамасидаги асосий ва бошқа иштирокчилар ўртасидаги мураккаб мулоқот.</p> <p>Теледастур ва фильмлар.</p> <p>Ўрганилаётган тил соҳиби бўлган ва бўлмаган сўзлашувчиларнинг турли расмий ва норасмий жойлардаги ёки таълим муассасаларидаги аутентик оғзаки нутқ намуналари.</p> <p>Соҳага оид маърузалар, муҳокамалар ва мунозаралар.</p> <p>Ўрганилаётган тил воситасида аудиториядаги мулоқот.</p>
	Гапириш	<p>Оғзаки мулоқот (диалогик нутқ).</p> <p>Шахслараро мулоқот ва суҳбатлар.</p> <p>Оммавий мунозаралар ва расмий муҳокама.</p> <p>Ўз мутахассислик соҳасига оид бўлган ёки бўлмаган мавҳум ва мураккаб мавзулардаги нутқлар ва мулоқотлар.</p> <p>Ишга қабул қилувчи ёки ишга кирувчи сифатида суҳбатда қатнашиш.</p> <p>Аудиторияда қўлланиладиган иборалар.</p> <p>Оғзаки монологик нутқ.</p> <p>Кўрсатмалар.</p> <p>Тақдимотлар.</p> <p>Конкрет ёки мавҳум мавзулар бўйича ўз мулоҳазасини билдириш ва уларни асослаш.</p> <p>Ўз фикрини асосланган тарзда билдириш.</p> <p>Фикрлар, муҳокама ёки соҳага оид мақола юзасидан умумлашган хулоса чиқариш.</p>

Компетенциялар		Таълим мазмуни
Тил компетенцияси	Ўқитиш	Ижтимоий, мутахассислик ёки таълим соҳаларида учраши мумкин бўлган узун ва мураккаб матнлар. Бадиий ва илмий-оммабоп китоблар, шунингдек адабий журналлар. Даврий нашрлар. Йўриқномалар (қўлланмалар, таомномалар ва ҳоказо). Реклама материаллари. Турли маълумотнома шакллари, ўқитувчи кундалиги, сўровномалар. Норасмий хатлар, электрон хатлар ва ҳоказо. Меморандумлар, маърузалар, танқидий таҳлиллар, иш қоғозлари.
	Ёзиш	Мақолалар. Таълим материаллари учун кўрсатмалар. Маълумотнома шакллари ва сўровномалар. Бизнес ва мутахассисликка доир хатлар. Иншолар, маърузалар, таҳлиллар, тақризлар. Битирув малакавий иши. Резюме, йўлланмалар.
	Лексик компетенция	Кенг қўламдаги сўз бойлиги, идиоматик ва оғзаки нутқ иборалари. Мутахассисликка оид (чет тили ўқитиш ва амалий тилшунослик) атамаларини ўзбек, рус ва ўрганилаётган тил воситасида қиёслаш ва таққослаш.
	Грамматик компетенция	Коммуникатив компетенциянинг асосий қисми бўлган мазмунини ёритиб берувчи мураккаб гаплар. Грамматик элементлар, категориялар, структуралар ва жараёнларни ўз ичига олган грамматик семантика. Дискурс даражасидаги грамматика.
Социолингвистик компетенция		Ўзбекистон ва тили ўрганилаётган мамлакатлар маданиятлари мисолида маданиятлараро мулоқотни чуқурроқ тушуниб етиш ва унинг тил билан боғлиқ масалалари, жумладан, саломлашиш, мурожаат шакллари, хушмуомалалик жиҳатлари ва ҳоказо. Турли маданиятдаги коммуникациянинг новербал элементлари: хатти-ҳаракатлар, имо-ишоралар устида ишлашни давом эттириш.
Прагматик компетенция		Тақдимотлар қилиш маҳоратини янада такомиллаштириш. Фикрларни мос тарзда оғзаки ва ёзма нутқда боғлаш. Турли ижтимоий, таълим ва мутахассислик доираларида мос равишда тилни мақбул расмийлик даражасида қўллашни англаб етиш. Мулоқот жараёнидаги нутқни бўлиш, аниқлик киритиш, бошқача талқин этиш, жумлаларни тиклаш, тўлдириш стратегиялари ва ҳоказо.

**Чет тили бўйича С1 даража битирувчилари
тайёргарлиги даражасига қўйиладиган
ТАЛАБЛАР**

Компетенциялар		Билиш ва бажара олиш
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	<p>Тинглаб тушуниш</p> <p>Ўз мутахассислик соҳаларига оид бўлмаган мавҳум ва мураккаб мавзулардаги кенг қўламли нутқ намуналарини айрим ноаниқ жиҳатларини ойдинлаштириб олиш зарурати туғилса, сўзловчининг талаффузи ноаниқ ёки тил шеваси нотаниш бўлган ҳолларда ҳам тушуна олиш.</p> <p>Кенг қўламдаги идиоматик ва оғзаки нутқ ибораларини фарқлай олиш ва ижтимоий муҳитга мос тарзда тилда берилган дискурс хусусиятини тушуна олиш.</p> <p>Кенг қўламли нутқларни аниқ тузилмаган ҳолларда ҳам тушуниш ва улардаги очиқ-ойдин ва яширин фикрларни ҳам етарли даражада англай олиш.</p> <p>Муҳокама ва дебатлардаги бошловчи ва бошқа иштирокчилар ўртасидаги мураккаб мулоқот жараёнида, мавзулар мавҳум ёки нотаниш бўлса ҳам, осонлик билан тушуниш ва кузата олиш.</p> <p>Кенг қамровли, тилнинг айрим ностандарт ишлатилиш ҳолларини ҳам ўз ичига олган аудио тасма ва ахборот материалларини тушуна олиш ва сўзловчилар ўртасидаги нозик тафсилотлар ва муносабатларнинг муҳим жиҳатларини аниқлай олиш.</p> <p>Фильмлардаги сленг ва идиоматик ибораларнинг ишлатилишини аксарият қисмини тушуна олиш.</p> <p>Шовқинда ҳам оммавий эълонлар (масалан, темир йўл вокзали, спорт майдончасидаги эълонлар)ни ўқиб тегишли маълумот ола билиш.</p>
	Гапириш	<p>Оғзаки мулоқот (диалог).</p> <p>Ўз фикрини деярли қийинчиликсиз, раван, эркин ва спонтан равишда билдира олиш. Кенг қўламли лексик бойликка эга бўлган ҳолда сўзамоллик билан мулоқотдаги бўшлиқларни тўлдиролди.</p> <p>Ўз мутахассислик соҳаларига оид бўлмаган мавҳум ва мураккаб мавзулардаги кенг қўламли нутқларни етарли даражада ойдинлаштириб олиш зарурати туғилган ҳолда сўзловчининг талаффузи ноаниқ ёки тил шеваси нотаниш бўлган ҳолларда ҳам батафсил тушуна олиш.</p> <p>Ишга қабул қилувчи ёки ишга кирувчи сифатида суҳбатда қатнашиш жараёнида ҳеч қандай кўмаксиз фикрини кенгайтириб, раван тарзда ифода қилиш, тегишли тил воситаларидан унумли фойдалана олиш.</p> <p>Мавҳум, мураккаб ва нотаниш мавзулардаги мунозараларда ҳам қатнаша олиш.</p> <p>Ўз расмий нуқтаи назарини ишонч билан илгари сурган ҳолда, қарши томоннинг бир қатор мураккаб савол ва шарҳларига мос равишда раван ва спонтан тарзда жавоб бера олиш.</p> <p>Оғзаки монологик нутқ.</p> <p>Турли мавзуларни уйғунлаштирган ҳолда тўлиқ тасвирий ёки ҳикоявий тарзда фикрларни алоҳида жиҳатларга ургу берган ҳолда баён этиш ва мос равишда яқунлаб, хулоса қила олиш.</p>

Компетенциялар		Билиш ва бажара олиш
Тил компетенцияси	Ўқиш	<p>Ўз мутахассислик соҳаларига оид ёки оид бўлмаган бирмунча узун ва мураккаб матнларни қийин жойларини қайта ўқиш имконияти берилган ҳолатда батафсил тушуна олиш.</p> <p>Луғатдан фойдаланиб ҳар қандай турдаги хатларни тушуна олиш.</p> <p>Ижтимоий, мутахассислик ёки таълим соҳаларида учраш эҳтимоли бўлган кенг кўламдаги узун ва мураккаб матнлар (масалан, соҳага оид мақолалар, китоб боблари, шарҳлар)ни батафсил тушуна олиш ва улардаги кичик деталларнинг ҳам муҳим жиҳатлари, қарашлар, очиқ-ойдин ва яширин фикрларни аниқлай олиш.</p> <p>Вебсайт ёки журналлардан ўз мутахассислик соҳаларига оид тегишли тафсилотларни ола билиш.</p>
	Ёзиш	<p>Мураккаб мавзулардаги матнларни бирламчи масалаларга урғу берган ва иккиламчи масалаларни етарли тарзда кенгайтирган ҳолда ёрита олиш, асосли ва ўринли мисоллар келтира олиш, ҳамда мос равишда яқунлаб, хулоса ёза олиш.</p> <p>Аниқ, батафсил, яхши тузилган тасвирий ҳамда ижодий тарафдан мукамал, табиий ва ўз услубига эга, маълум ўқувчига кўзланган матнлар ёза олиш.</p> <p>Аниқ, яхши тузилган, асосий масалаларга урғу берган ҳолда (масалан, битирув малакавий ишида) мураккаб тушунчаларнинг талқинини ёза олиш.</p> <p>Ўз фикрини кенгайтириб, қўшимча фикрлар, далиллар ва мақбул мисоллар билан ёрита олиш.</p> <p>Шахсий мазмундаги турли матнлар (кундаликлар, ўтган ҳодисалар таҳлили)ни ўзига хос услубда ёза олиш.</p> <p>Маъруза, мақола ва муҳокамалар хулосаларини ёза олиш.</p> <p>Мутахассислик ва таълимга оид таҳлиллар ёза олиш.</p>
	Фонетик компетенция	<p>Интонацияни ўзгартириш ва гап урғусини тўғри қўйиш орқали мазмуннинг турлича талқинини ифодалай олиш.</p>
	Лексик компетенция	<p>Кенг кўламли сўз бойлигига эга бўлган ҳолда мулоқотдаги бўшлиқларни тўлдира олиш (кам ҳолларда зарур ибораларни топа олмаслик ёки ўзини мулоқотдан олиб қочиш стратегияларини қўллаш).</p> <p>Идиоматик ва оғзаки нутқ ибораларини қўллай олиш.</p> <p>Айрим кичик хатолардан истисно тарзда жиддий лексик хатоларга йўл қўймаслик.</p> <p>Мутахассисликка оид (чет тили ўқитиш ва амалий тилшунослик) ўрганилаётган чет тилидаги атамаларни яхши тушуниб, қўллай олиш.</p>
Грамматик компетенция	<p>Мунтазам равишда грамматик жиҳатдан тўғри ва хатолардан бирмунча ҳоли фикрларни қўллай олиш.</p>	

Чет тили бўйича C1 даража учун таълим мазмуни

Компетенциялар		Таълим мазмуни	
Мавзулар		<p>Глобал муаммоларга оид мавзулар (масалан, замонавий технологиялар ва уларнинг инсониятга таъсири, глобаллашув, миграция, экология, терроризм, ишсизлик ва ҳоказо).</p> <p>Ижтимоий мавзулар (масалан, теварак-атроф билан ижтимоий муносабатлар, жинс масалалари, ижтимоий тенглик, маданий қадриятлар, толерантлик ва ҳоказо).</p> <p>Касбга оид мавзулар (масалан, касбий фаолият турлари (таржимон ёки ўқитувчининг кундалик фаолияти ва ҳоказо), малака ошириш, касб этикаси ва ҳоказо).</p> <p>Таълимга оид мавзулар (узлуксиз таълим, кадрлар тайёрлаш миллий дастури, магистратура бўлимида ўқиш ва ҳоказо).</p> <p>Илмий тадқиқотга оид мавзулар (халқаро лойиҳалар, илмий тадқиқот этикаси, интеллектуал бойлик, раҳбарлик ва бошқарув, муаллифлик ҳуқуқи).</p>	
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш	<p>Кенг қамровли мавҳум ва мураккаб мавзулардаги матнлар.</p> <p>Кенг қўламдаги идиоматик иборалар ва оғзаки нутқ намуналарига бой аудио тасмалар, ахборот ва оммавий эълонлар (масалан, темир йўл вокзали, спорт майдончасидаги эълонлар).</p> <p>Гуруҳ муҳокамасидаги асосий ва бошқа иштирокчилар ўртасидаги мураккаб мулоқот.</p> <p>Теледастур ва фильмлар.</p> <p>Ўрганилаётган тил соҳиби бўлган ва бўлмаган сўзлашувчиларнинг турли расмий ва норасмий доиралардаги ёки таълим муассасаларидаги аутентик оғзаки нутқ намуналари.</p> <p>Соҳага оид маърузалар, баҳс-мунозаралар.</p>
		Гапириш	<p>Оғзаки мулоқот (диалогик нутқ).</p> <p>Шахслараро мулоқот ва суҳбатлар.</p> <p>Оммавий мунозаралар ва расмий муҳокама.</p> <p>Ўз мутахассислик соҳасига оид бўлмаган мавҳум ва мураккаб мавзулардаги маърузалар ва мулоқотлар.</p> <p>Ишга қабул қилувчи ёки ишга кирувчи сифатида интервьюда қатнашиш.</p> <p>Аудиторияда қўлланиладиган иборалар.</p> <p>Оғзаки монологик нутқ.</p> <p>Кўрсатмалар.</p> <p>Тақдимотлар.</p> <p>Конкрет ёки мавҳум мавзулар бўйича ўз мулоҳазасини билдириш ва уни асослай олиш.</p> <p>Ўз фикрини асосланган тарзда ифода этиш.</p> <p>Фикрлар, муҳокама ёки соҳага оид мақола юзасидан умумлашган хулоса чиқариш.</p>
		Ўқиш	<p>Ижтимоий, мутахассислик ёки таълим соҳаларида учраш эҳтимоли бўлган бирмунча узун ва мураккаб матнлар.</p> <p>Бадий ва илмий-оммабоп китоблар, шунингдек адабий журналлар.</p> <p>Газета ва журналлар.</p>

Компетенциялар		Таълим мазмуни
		<p>Йўриқномалар (қўлланмалар, таомнома китоблари ва ҳоказо). Реклама материаллари. Турли маълумотнома шакллари, ўқитувчи кундалиги, сўровномалар. Расмий хатлар, электрон хатлар ва ҳоказо. Меморандумлар, маърузалар, танқидий баёноتلар/мақолалар, илмий ишлар.</p>
	Ёзиш	<p>Маълумотнома шакллари ва сўровномалар. Иш ва мутахассисликка доир хатлар. Мавзу танлаш баёноти. Резюме. Тезис. Мини-диссертация. Таҳлиллар. Маърузалар. Иншолар. Грант ва стипендиялар учун таклиф ва мулоҳазалар. Расмий ҳужжатлар (шартномалар, битимлар).</p>
	Лексик компетенция	<p>Юқорида қайд этилган мавзуларга оид лексика. Таълим ва мутахассисликка оид лексика. Сўз яшаш моделлари. Қисқартмалар. Нуктаи назар ва қарашларни ифодаловчи сўз ва иборалар.</p>
	Грамматик компетенция	<p>Ихтисослашган матнлардаги грамматик структуралар (масалан, илмий иншода мажхул нисбатнинг қўлланилиши). Дискурс намуналари (масалан, грамматик, лексик ёки мазмун жиҳатдан боғланиш). Боғловчилар. Артикл ва белгиловчилар (детерминантлар).</p>
Социолингвистик компетенция		<p>Тилнинг маданият жиҳатлари (масалан, идиомалар, мақоллар ва ҳоказо). Хулқ-атвор, ўзини тутиш ва этикет қоидалари. Новербал коммуникация воситалари. Ижтимоий ва илмий доирага хос тарзда тилни мослаштириш. Маданиятлараро мулоқотни чуқурроқ тушуниб етиш. Ўзга миллат вакилларига нисбатан ҳурмат ва толерантлик. Ўзга маданият ва турли вазиятларга мослашиш.</p>
Прагматик компетенция		<p>Нутқни тушуниш, талқин этиш ва сўзлашдаги тегишли стратегия ва услублар. Турли дискурслар таркиби ва мазмунини билиш. Мулоқотдаги бўшлиқларнинг олдини олиш мақсадида тил камчиликларини бартараф этиш. Расмий ва норасмий доираларда нутқни бўлиш, аниқлик киритиш, бошқача талқин этиш, жумлаларни тузатиш, тўлдириш ва ҳоказо стратегиялар.</p>

**Чет тили бўйича С1 даража битирувчилари
тайёргарлиги даражасига қўйиладиган
ТАЛАБЛАР**

Компетенциялар		Билиш ва бажара олиш	
Лингвистик компетенция	Нутқий компетенция	Тинглаб тушуниш	<p>Ўз мутахассислик соҳаларига оид бўлмаган абстракт ва мураккаб мавзулардаги кенг қўламли нутқларни айрим жиҳатларини оидинлаштириб олиш зарурати туғилса, айниқса сўзловчининг талаффузи ноаниқ ёки тил диалекти нотаниш бўлган ҳолларда ҳам тушуна олиш.</p> <p>Кенг қўламдаги идиоматик ва оғзаки нутқ ибораларини фарқлай олиш ва ижтимоий муҳитга мос тарзда тилнинг ўзгариш хусусиятини тушуна олиш.</p> <p>Кенг қўламли нутқларни аниқ тузилмаган ҳолларида ҳам тушуниш ва улардаги очиқ оидин ва яширин фикрларни ҳам етарли даражада англай олиш.</p> <p>Муҳокама ва дебатлардаги асосий ва бошқа иштирокчилар ўртасидаги мураккаб мулоқотни, мавзулар бирмунча мавҳум ёки нотаниш бўлган ҳолларда ҳам, осонлик билан тушунган равишда кузата олиш.</p> <p>Кенг қамровли, тилнинг айрим ностандарт ишлатилиш ҳолларини ҳам ўз ичига олган аудио тасма ва ахборот материалларини тушуна олиш ва сўзловчилар ўртасидаги бирмунча яширин қарашлар ва муносабатлар, кичик деталларнинг ҳам муҳим жиҳатларини аниқлай олиш.</p> <p>Фильмларни сленг ва идиоматик ибораларнинг ишлатилиш ҳолларининг аксар қисмини тушунган ҳолда кузата олиш.</p> <p>Сифат жиҳатдан бирмунча ёмон, овоз эшитилиши ноаниқроқ бўлган оммавий эълонлардан (масалан, темир йўл вокзали, спорт майдончасидаги эълонлар) тегишли маълумот ола билиш.</p>
		Ўқиш	<p>Оғзаки мулоқот (диалогик нутқ).</p> <p>Илмий ва соҳага оид конференция, давра суҳбатлари, мунозара (жонли ёки воситали)ларда мулоқотни бошлаш, олиб бориш ва якунлай билиш.</p> <p>Фикрларни аниқ ифодалаган ҳолда муҳокамаларда фаол қатнаша олиш.</p> <p>Вазиятга мос тарзда тилни мослаштира олиш.</p> <p>Ўз расмий нуқтаи назарини ишонч билан илгари сурган ҳолда қарши томоннинг бир қатор мураккаб савол ва шарҳларига мос равишда равон ва спонтан тарзда жавоб бера олиш.</p> <p>Семинар ва муҳокамаларда сўраш, оидинлик киритиш, нутқни бўлиш ва тўлдириш стратегияларини мос равишда қўллай олиш.</p>
			<p>Оғзаки монологик нутқ.</p> <p>Соҳага оид мавзулар бўйича презентация ва маърузалар қила олиш.</p> <p>Объект, субъект, вазият ва ҳодисаларни батафсил тасвирлай олиш.</p> <p>Маъруза, муҳокама ёки мақолага тўғри ва равон тарзда хулоса қила олиш.</p> <p>Илмий нуқтаи назар ёки фикрни ривожлантириш, далиллар келтириш орқали асослай олиш.</p>

Компетенциялар		Билиш ва бажара олиш
Тил компетенцияси	Ўқиш	Ўз мутахассислик соҳаларига оид ёки оид бўлмаган кенг қўламли бирмунча узун ва мураккаб матнларни услубий жиҳатлари, очиқ ойдin ёки бирмунча яширин баён этилган фикрларни аниқлаган ҳолда тушуна олиш. Кичик деталларнинг ҳам муҳим жиҳатлари, қарашлар, очиқ ойдin ёки бирмунча яширин баён этилган фикрларни ҳам аниқлай олиш. Ўз мутахассислик соҳаларига оид вебсайт ёки журналлардан тегишли тафсилотларни ола билиш.
	Ёзиш	Барча турдаги хатларни ёза билиш. Барча турдаги иншоларни ёза олиш. Танлаган мавзулари бўйича магистрлик илмий ишини ёза олиш. Соҳага оид мақолалар ёза билиш. Соҳага оид ва оид бўлмаган адабиётлар (мақолалар, китоблар, малакавий иш) таҳлилларини ёза олиш. Соҳага оид ва оид бўлмаган адабиётлар (бирламчи ва иккиламчи манбалар)га аннотациялар ёза олиш. Турли илмий материалларга хулоса ёза олиш. Тезис ва конференцияда қатнашиш учун таклиф ва мушоҳадаларини ёза олиш. Грант ва стипендиялар учун таклиф ва аризалар ёза олиш.
	Лексик компетенция	Мавзуларга оид лексикани ва соҳага оид атамаларни илмий даражада ривожлантира олиш. Сўз яшаш моделлари асосида сўзлар ҳосил қила олиш.
	Грамматик компетенция	Ихтисослашган матнлардаги (масалан, тилшунослик ёки таржимага оид) грамматик структураларни қўллай билиш. Артиклини илмий услубда тўғри қўллай билиш. Турли матнларнинг лингвистик ёки дискурс таҳлилинини қила олиш.

Вазирлар Маҳкамасининг
2013 йил 8 майдаги 124-сон қарорига
2-ИЛОВА

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг айрим қарорларига киритилаётган ўзгартириш ва қўшимчалар

1. Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 16 августдаги 390-сон қарори билан тасдиқланган Умумий ўрта таълимнинг давлат таълим стандартида:
- а) «Умумий ўрта таълим давлат таълим стандартининг таянч ўқув режаси» бўлими ва унга илова қилинган жадвал куйидаги таҳрирда баён қилинсин:

Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2013 й.

**«Умумий ўрта таълим давлат таълим стандартининг
таянч ўқув режаси**

Умумий ўрта таълим муассасалари учун таянч ўқув режаси давлат таълим стандартининг таркибий қисми бўлиб, таълим соҳаларини меъёрлашга асос бўладиган давлат ҳужжатидир (жадвал). Таянч ўқув режаси ўқув фани бўйича бериладиган таълим мазмунини ўқувчига етказиш учун ажратилган ўқув соатларининг энг кам ҳажмдаги миқдорини ифодалайди. У ҳар бир синфда муайян ўқув фани бўйича давлат таълим стандартларига мувофиқ бериладиган таълим мазмунини аниқлашга асос бўлади:

Т/р	Ўқув фанлари	Синфлар									Ҳафталик умумий соат
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	Давлат ихтиёридаги соатлар	22	24	26	26	30	32	33	34	35	262
1.	Она тили ва адабиёт	8	8	10	10	9	7	5	5	5	67
2.	Ўзбек тили/рус тили		2	2	2	2	2	2	2	2	16
3.	Чет тили*	2	2	2	2	3	3	3	3	3	23
4.	Тарих					2	2	3	3	3	13
5.	Давлат ва ҳуқуқ асослари								1	1	2
6.	Иқтисодий билим асослари								1	1	2
7.	Математика	5	5	5	5	5	5	5	5	5	45
8.	Информатика								1	2	3
9.	Физика						2	2	2	2	8
10.	Кимё							2	2	2	6
11.	Биология					1	2	2	2	2	9
12.	Табиёт ва география	1	1	1	1	1	2	2	2	2	13
	Одобнома	1	1	1	1						4
13.	Ватан туйғуси					1	1				2
	Миллий истиқлол ғояси ва маънавият асослари							1	1	1	3
14.	Муסיқа маданияти	1	1	1	1	1	1	1			7
15.	Тасвирий санъат	1	1	1	1	1	1	1			7
16.	Чизмачилик								1	1	2
17.	Меҳнат	1	1	1	1	2	2	2	1	1	12
18.	Жисмоний тарбия	2	2	2	2	2	2	2	2	2	18
	Мактаб ихтиёридаги соатлар	0,5				0,5	0,5	1	0,5	2	5
	Умумий соатлар	22,5	24	26	26	30,5	32,5	34	34,5	37	267
	Амалий меҳнат машғулоти (кун ҳисобиди)					6	6	10	16		

* «Чет тили» ўқув фани босқичма-босқич 2013-2014 ўқув йилидан 1-синфда, 2014-2015 ўқув йилидан 2-синфда, 2015-2016 ўқув йилидан 3-синфда ва 2016-2017 ўқув йилидан 4-синфда жорий этилади.»

б) «Ўқувчиларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган мажбурий минимал талаблар» бўлимининг «1 — 4-синфлар» кичик бўлимига қуйидаги мазмундаги 6-банд қўшилсин:

«6. Чет тиллар

Бошланғич синф ўқувчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган мажбурий минимал талаблар

Лингвистик компетенция**а) Нутқий компетенция (A1)**

Тинглаб тушуниш:

содда йўриқномаларни тушуна олади ва уларга амал қила олади;

содда саволлар ва гапларни тушуна олади;

содда шеърлар, ҳикоялар, қўшиқларни тушуна олади;

таниш контекстларда содда аутентик нутқни тушуна олади.

Гапириш:

Диалог: маълумот сўрай олади ва маълумот бера олади;

ёрдам сўраб мурожаат қила олади;

содда савол-жавоб қила олади.

Монолог: яшаш жойи, оила, дўстлари ва танишлари ҳақида гапира олади;

ўзини таништира олади, ёқтирган ва ёқтирмаган нарсалари ҳақида гапира олади;

таниш мавзуда жуда қисқа тақдимотлар қила олади.

Ўқиш:

таниш мавзулардаги маълумот берувчи матнларнинг асосий мазмунини тушуна олади;

жой ёки инсонлар тасвирланган қисқача матнни (зарур ҳолларда кўргазмалардан фойдаланган ҳолда) тушуна олади;

содда хабарларни (масалан, оддий хатлар, электрон хатлар) тушуна олади;

содда ёзма йўриқнома ёки кўрсатмаларни тушуна олади ва уларга амал қила олади.

Ёзиш:

шахсий содда хабарларни ёза олади (табриклар, қайдлар, электрон хатлар);

шахсий маълумотлар (исм-шариф, яшаш манзили ва ҳоказо) билан содда анкетани тўлдиролди;

содда шеър ва ҳикоялар ёза олади.

б) Тил компетенцияси (A1)

Фонетик компетенция:

чет тилининг барча товушларини аниқ талаффуз эта олади;

сўз ва гап урғусини тўғри қўя олади;

коммуникатив вазиятларда интонация моделларини фарқлай билди ва улардан фойдалана олади.

Лексик компетенция:

ўзлаштирилган лексик воситаларни контекст (матн)да қўллай олади;

мавзуга оид содда сўзларни коммуникатив вазиятларда қўллай олади; баъзи байналминал сўзлар ва турдош сўзларни фарқлай олади ҳамда уларни қўллай олади.

Грамматик компетенция:

коммуникатив вазиятларда содда грамматик ва синтактик тузилмаларни қўллай олади;

сўз ва сўз бирикмаларини «ва» боғловчиси билан боғлай олади;

фееъл шакллари ва содда пайт равишдошларидан фойдаланган ҳолда гапларни тўғри баён қила олади, ҳикоялар ҳамда воқеаларни тўғри кетма-кетликда гапира олади.»;

3) «5 — 9-синфлар» кичик бўлимнинг 5-банди қуйидаги тахрирда баён қилинсин:

«5. Чет тиллар

Умумий ўрта таълимнинг 5 — 9-синф ўқувчиларининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган мажбурий минимал талаблар:

Лингвистик компетенция

а) Нутқий компетенция (A2 ва A2+)

Тинглаб тушуниш:

(A2) ўз эҳтиёжлари ва қизиқишларига бевосита боғлиқ бўлган гап ва ибораларни тушуна олади;

бирор ерга бориш бўйича содда йўриқномаларни тушуна олади;

содда хабарлар ва эълонлардаги асосий маъноларни тушуна олади.

(A2+) кундалик мавзулардаги тасмага ёзилган парчалардан муҳим маълумотларни тушуна олади;

муҳокама этилаётган масаланинг асосий мавзусини аниқлай олади.

Гапириш:

Диалог:

(A2) тўғри маълумот ола билади ва бера олади;

саломлаша олади ва мурожаат қила олади, таклиф, тавсия қила олади ва таклифга жавоб бера олади, узр сўрашнинг содда кундалик шакллари ишлата олади;

қисқа мулоқотда иштирок эта олади;

содда иборалардан фойдаланиб таниш мавзуда ўз фикрини ифода эта олади;

содда юмушлар (чипталар сотиб олиш, харид қилиш, ошхонада таом буюра олиш)ни амалга ошира олади;

тушунмаганлигини билдира олади.

(A2+) Оммавий вазиятларда одамлар билан мулоқотга кириша олади;

қисқа суҳбатларда ўз режалари ҳақида муаммосиз иштирок эта олади (масалан, кечқурун ёки дам олиш кунлари режалари бўйича);

кундалик ҳаётга оид ўзи қизиққан ёки ўзига бевосита алоқадор мавзуларда қисқа суҳбатларда иштирок эта олади;

олдиндан режалаштирилган кундалик суҳбатларда маълум мавзуларда савол-жавоб қила олади, фикр ва маълумот алмаша олади;

бошқалар фикрига қўшилиш ёки қўшилмасликни ифодалай олади;

чет тилида маълумот, йўриқномалар ва бошқалар юзасидан тегишли жавобларни қайтара олади (масалан, кўчада ўрганилаётган тил соҳиби бўлган сўзлашувчи мурожаат қилганда);

маълумотни аниқлаштириш ёки такрорлашни илтимос қила олади.

Монолог:

(A2) одамлар, яшаш ёки иш жойи шароитлари, кундалик ишлар, ёқтирган/ёқтирмаган нарсалар ва бошқаларни содда қилиб тасвирлай олади ёки тақдимот қила олади;

содда иборалар билан одамлар, жойлар ва буюмларни тасвирлай олади.

(A2+) Таниш мавзуда қисқа тақдимот қила олади;

нимани ёқтириши ёки ёқтирмаслигини тушунтира олади;

тадбир ёки воқеа-ҳодиса ҳақида қисқа маълумот бера олади;

режалар, тадбирлар, одатлар ва тажрибаларни тасвирлай олади;

содда иборалар билан предметлар ва ўзига тегишли нарсаларни қиёслай олади.

Ўқиш:

(A2) жуда қисқа содда аутентик ва ярим-аутентик матнларни тушуна олади;

қисқа шахсий содда хабарлар ва хатларни тушуна олади;

жамоат жойларидаги умумий белгилар ва эълонларни тушуна олади;

содда ёзма кўрсатмаларни тушуна олади;

рўйхатлар, веб сайтлар, қўлланмалар ва бошқалардаги махсус маълумотларни қидириб топа олади.

(A2+) расмий хатларнинг асосий турларини тушуна олади (масалан, тасдиқлаш хати каби);

оммавий ахборот воситаларида чоп этилган қисқа хабар ва кичик мақолаларини тушуна олади;

товарлар ва асбоб-ускуналарни ишлатиш бўйича йўриқномаларни тушуна олади ва уларга амал қила олади;

фактларга асосланган матнларда, масалан брошюралар, рекламалар, газета эълонларидан махсус маълумотларни топа олади;

баъзи нотаниш сўзларнинг маъносини контекстга қараб аниқлай олади.

Ёзиш:

(A2) содда қисқа хат ва хабарлар ёза олади (масалан, миннатдорчилик билдириш хатлари, узр сўраш хатлари);

анкетани турли шахсий маълумотлар билан тўлдира олади (исм-шарифи, манзили, телефон рақами, миллати, ота-онаси билан уланиш ҳақида маълумотлар ва ҳоказо);

кундалик турмуш ҳақида ёза олади;

содда биография ёза олади;

содда шеърлар ёза олади.

(A2+) Тадбирлар ва шахсий тажрибаларни тасвирлаб ёза олади;

оғзаки хабарни тушунарли қилиб ёза олади.

б) Тил компетенцияси (A2 ва A2+)

Фонетик компетенция:

чет тилининг барча товушларини аниқ талаффуз қила олади;

сўз ва гап урғусидан тўғри фойдалана олади;

коммуникатив вазиятларда интонация моделларидан тўғри фойдалана олади ва уларни фарқлай олади.

Лексик компетенция:

ўзлаштирилган лексик бирликларни контекстда қўллай олади;

мавзуга оид содда сўзларни коммуникатив вазиятларда қўллай олади;

баъзи байналминал ва ўзлашган сўзларни таний олади ва уларни қўллай олади;

сўз яшашнинг турли йўллари фарқлай олади (қўшма сўзлар, префикслар ва суффикслар).

Грамматик компетенция:

коммуникатив вазиятларда асосий грамматик ва синтактик тузилмаларни қўллай олади;

сўз бирикмалари ва қўшма гапларни «аммо», «ва», «чунки» каби содда боғловчилар билан боғлай олади;

феъл шакллари ва содда пайт равишларидан фойдаланган ҳолда баён қила олади ва ҳикояларни гапириб беришда воқеаларни тўғри кетма-кетликда ифодалай олади.»

2. Вазирлар Маҳкамасининг «Ўрта махсус, касб-хунар таълимининг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида» 2000 йил 16 октябрдаги 400-сон қарорида:

а) 1-иловада:

II бўлим 2.5-бандининг 2.5.3 — 2.5.6-кичик бандлари қуйидаги тахрирда баён қилинсин:

«2.5.3. Таянч ўқув режаларида умумий 4470 соатдан 80 соати таълим муассасаси педагогик кенгаши қарорига асосан ўқув фанларини ўқитишга ажратилади.

2.5.4. Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари ўқувчиларининг умумий ҳафталик юктамалари 54 соатни, шундан 36 — 38 соати аудитория юктамаси ва 18 — 16 соат мустақил ишни ташкил этади.

Барча ўқув машғулоти учун икки академик ўқув соати давомийлиги 80 дақиқа этиб белгиланади.

2.5.5. Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларининг педагогик кенгашларига ишчи ўқув режаларини тузишда намунавий ўқув режалари асосида умумий соатлар ҳажми доирасида айрим бўлимлар учун ажратилган соатлар миқдорига ўзгартириш ҳуқуқи берилади.

Ўқув машғулотларини ўтказиш учун етарли хоналарга эга бўлган ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасаларида қуйидаги ҳолларда гуруҳларни иккита кичик гуруҳга бўлиб ўқитишга рухсат этилади:

таълим рус тилида олиб борилмайдиган гуруҳларда рус тили;
таълим ўзбек тилида олиб борилмайдиган гуруҳларда ўзбек тили;
хорижий тил;
информатика ва ахборот технологиялари фанининг амалий машғулоти;
жисмоний тарбия (хар бир гуруҳда камида 15 нафар йигит ва киз бўлганда) машғулоти.

Касб-хунар коллежларининг манфаатдор вазирлик ва идоралар томонидан келишувдан ўтказилиб тасдиқланган намунавий ўқув режалари асосида тиббиёт, таълим (муסיқа ходими), маданият, спорт, тасвирий, амалий ва дизайн санъати йўналишлари бўйича махсус мутахассислик фанларининг амалий машғулоти кичик гуруҳларда бўлиб ўқитилади. Бунда тегишли харажатларни молиялаштириш давлат бюджетидан ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари харажатлари учун кўзда тутилган маблағлар доирасида амалга оширилади.

Бошқа фанлар бўйича гуруҳларни кичик гуруҳларга бўлиб ўқитиш (ўқув амалиёти бундан мустасно) тақиқланади.

Касб-хунар коллежларида ўқув амалиётини кичик гуруҳларга бўлиб ўқитилиши ишлаб чиқариш таълими устаси лавозимини киритиш меъёри доирасида амалга оширилади.

2.5.6. Академик лицейлар ва касб-хунар коллежлари учун таянч ўқув режаларининг тузилиши 1 — 4-жадвалларда келтирилган.

1-жадвал

Академик лицейлар учун таянч ЎҚУВ РЕЖАСИ

№	Фанлар	Соатлар сони	Умумий юклагага нисбатан фойз ҳисобида
I.	Умумтаълим фанлари	2010	45,0
II.	Чуқурлаштирилиб ўқитиладиган фанлар (Таълим йўналишлари бўйича)	1680	37,6
III.	Қўшимча чуқурлаштирилиб ўқитиладиган фанлар (рус (ўзбек), хорижий тиллар, информатика ва ахборот технологиялари ва махсус фанлар)	628	14,0
	Таълим муассасаси ихтиёридаги соат	80	1,8
	Давлат аттестацияси	72	1,6
	ҲАММАСИ:	4470	100

Изоҳ: Академик лицейлар таянч ўқув режасига ажратилган умумий соатлар миқдори доирасида (4470) намунавий ўқув режаларини ишлаб чиқишда иккинчи ва учинчи бўлимларга ажратилган соатлар миқдорини 20% гача ўзгартириш киритиш мумкин.

2-жадвал

**Касб-хунар коллежлари учун таянч
ЎҚУВ РЕЖАСИ**

Т/р	Фанлар	Соатлар сони	Умумий юклагага нисбатан фоиз ҳисобида
I.	Умумтаълим фанлари	2010	45,0
II.	Касбий таълим фанлари	1000	22,3
III.	Ўқув амалиёти	660	14,8
IV.	Ишлаб чиқариш амалиёти	648	14,5
	Таълим муассасаси ихтиёридаги соат	80	1,8
	Давлат аттестацияси	72	1,6
	Ҳаммаси:	4400	100

Изоҳ: Касб-хунар коллежлари таянч ўқув режасига ажратилган умумий соатлар миқдори доирасида (4470) намунавий ўқув режаларини ишлаб чиқишда тайёрлов йўналишлари, касблар ва ихтисосликларнинг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда касбий таълим фанлари, ўқув ва ишлаб чиқариш амалиёти бўлимларига ажратилган соатлар миқдорига 20% гача ўзгартириш киритиш мумкин.

3-жадвал

Академик лицейлар ўқув режаси

Ўқув жараёни графиги

Ўқиш муддати: 3 йил

Курс	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17			18	19				
I																				Т	Т				
II																					Т	Т			
III																						Т	Т		

Жадвалнинг давоми

Курс	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40			
I																								
II																								
III																								

Назарий ва амалий таълим

Т Таътил

Д Давлат аттестацияси

Ўқув жараёни режаси

№	Ўқув фанлар	Жами соатлар	Соатларнинг курслар бўйича тақсимоти		
			1	2	3
I.	Умумтаълим фанлари				
1.	Нутқ маданияти ва давлат тилида иш юритиш	40	—	40	—
2.	Она тили ва адабиёт	120	120	—	—
3.	Хорижий тиллар	250	100	70	80
4.	Рус (ўзбек) тили	120	80	40	
5.	Тарих	160	80	60	20
6.	Математика	190	120	50	20
7.	Информатика ва ахборот технологиялари	130	80	50	—
8.	Физика. Астрономия	190	140	50	—
9.	Кимё	80	80	—	—
10.	Биология	80	80	—	—
11.	Амалий география	40	40	—	—
12.	Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик	140	—	60	80
13.	Жисмоний тарбия	160	80	40	40
14.	Маънавият асослари	40	40	—	—
15.	Фалсафий фанлар: — Шахс ва жамият — Диншунослик — Эстетика	80	— — 30	— 20 —	30 — —
16.	Оила психологияси	30	—	—	30
17.	Хуқуқшунослик	40	40	—	—
18.	Ўзбекистон Конституцияси	40	40	—	—
19.	Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар	40	—	—	40
20.	Иқтисодиёт асослари	40	40	—	—
	Жами:	2010	1190	480	340
II.	Чуқурлаштирилиб ўқитиладиган фанлар (Таълим йўналишлари бўйича)				
	Жами:	1680	220	840	620
III.	Кўшимча чуқурлаштирилиб ўқитиладиган фанлар (рус (ўзбек), хорижий тиллар, информатика ва ахборот технологиялари ва махсус фанлар)				
	Жами:	628	50	150	428
	Давлат аттестацияси	72	—	—	72
	Ҳафталик юклама		36 — 38	36 — 38	36 — 38
	Таълим муассасаси ихтиёридаги соат	80	30	20	30
	ҲАММАСИ:	4470	1490	1490	1490

Изоҳ: Намунавий ўқув режаларини ишлаб чиқишда таълим йўналишларининг хусусиятларидан келиб чиқиб, ҳафталик ўқув юкламаси соатларини мослаштириш учун умумтаълим фанларига ажратилган соатлар миқдорини 10 соатгача ўзгартириш мумкин.

4-жадвал

Касб-хунар коллежлари ўқув режаси**Ўқув жараёни графиги**

Ўқиш муддати: 3 йил

Курс	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17			18	19	
I																			Т	Т		
II																			Т	Т		
III																			Т	Т		

Жадвалнинг давоми

Курс	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	
I																						
II												А	А	А	А	А	А	А	А	А	А	А
III												А	А	А	А	А	А	А	А	А	Д	Д

Назарий ва амалий таълим

Т Таътил

А Ишлаб чиқариш амалиёти

Д Давлат аттестацияси

Ўқув жараёни режаси

№	Бўлимлар номи	Соатлар миқдори	Соатларнинг курслар бўйича тақсимоти		
			1	2	3
I.	Умумтаълим фанлари				
1.	Нутқ маданияти ва давлат тилида иш юритиш	40	—	40	—
2.	Она тили ва адабиёт	120	120	—	—
3.	Хорижий тиллар	250	100	70	80
4.	Рус (ўзбек) тили	120	80	40	-
5.	Тарих	160	80	60	20
6.	Математика	190	120	50	20
7.	Информатика ва ахборот технологиялари	130	80	50	—
8.	Физика. Астрономия	190	140	50	—
9.	Кимё	80	80	—	—
10.	Биология	80	80	—	—
11.	Амалий география	40	40	—	—
12.	Чақирувга қадар бошланғич тайёргарлик	140	—	60	80
13.	Жисмоний тарбия	160	80	40	40

№	Бўлимлар номи	Соатлар миқдори	Соатларнинг курслар бўйича тақсимоги		
			1	2	3
14.	Маънавийт асослари	40	40	—	—
15.	Фалсафий фанлар:	80	—	—	30
	— Шахс ва жамият				
	— Диншунослик				
	— Эстетика	30	—	—	
16.	Оила психологияси	30	—	—	30
17.	Хуқуқшунослик	40	40	—	—
18.	Ўзбекистон Конституцияси	40	40	—	—
19.	Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар	40	—	—	40
20.	Иқтисодиёт асослари	40	40	-	-
	Жами:	2010	1190	480	340
II.	Касбий таълим фанлари (умумкасбий ва махсус фанлар)	1000	150	350	500
III.	Ўқув амалиёти	660	120	280	260
IV.	Ишлаб чиқариш амалиёти	648	—	360	288
	Давлат аттестацияси	72	—	—	72
	Жами:	4390	1460	1470	1460
	Хафталик юклама		36 — 38	36 — 38	36 — 38
	Таълим муассасаси ихтиёридаги соат	80	30	20	30
	ҲАММАСИ:	4470	1490	1490	1490

Изоҳ: Намунавий ўқув режаларини ишлаб чиқишда тайёрлов йўналишларининг хусусиятларидан келиб чиқиб, ҳафталик ўқув юкламаси соатларини мослаштириш учун умумтаълим фанларига ажратилган соатлар миқдорини 10 соатгача ўзгартириш мумкин.

б) 2-иловада:

5-бўлимнинг 3-банди қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

3. Хорижий тиллар	<p>Лингвистик компетенция:</p> <p>а) нутқий компетенция (B1 ва B1+).</p> <p>Тинглаб тушуниш:</p> <p>(B1) оммабоп таниш мавзулардаги аниқ норматив нутқнинг асосий маъноларини тушуна олади;</p> <p>касб-хунарга оид мавзулардаги аниқ норматив нутқнинг асосий маъноларини тушуна олади;</p> <p>шахсий қизиқиш ёки касбга оид кундалик воқеалар ва дастурлар ҳақидаги телерадио янгиликлар секин, равон гапирилганда уларнинг асосий мазмуни ва ғоясини тушуна олади;</p> <p>батафсил ёзилган йўриқномалар ёки кўрсатмаларни тушуна олади ва уларга амал қила олади;</p> <p>таниш мавзудаги муҳокамага кириша олади.</p> <p>(B1+) ўз мутахассислиги доирасидаги яхши тузилган маъруза ёки суҳбатни тушуна олади;</p>
-------------------	--

	<p>Ўз қизиқишлари доирасидаги теле ёки радио дастурлар Интернет манбаларни тинглаб, асосий маълумотларни тушуна олади;</p> <p>шахсий, ўқиш ёки касбга оид соҳалардаги оғзаки манбаларни тинглаб, ҳам асосий мазмуни, ҳам махсус маълумотларни англай олади;</p> <p>тил эгаси билан таниш ва махсус мавзуда мулоқотга киришганда унинг аксарият жиҳатларини тушуна олади.</p> <p>Гапириш:</p> <p>Диалог:</p> <p>(B1) саёҳат мобайнида ёки иш жойида вужудга келиши мумкин бўлган аксарият вазиятларда мулоқот қила олади;</p> <p>таниш, шахсий қизиқишларига оид ёки кундалик мавзуларда суҳбатга тайёргарликсиз кириша олади;</p> <p>ҳам оммабоп, ҳам касб-ҳунарга оид масалалар бўйича маълумот олади ва беради ҳамда фикр алмаша олади;</p> <p>кенг миқёсдаги ҳис-туйғулар ва ҳиссиётлар, масалан ғамгинлик, бахтиёрлик, дилхиралик, мамнуният, ҳайратланишни ифода қила олади ва уларга жавоб қайтара олади;</p> <p>етарли даражада тушунарли тарзда суҳбат ёки муҳокамада қатнаша олади;</p> <p>саёҳат, харид, банк ва бошқа умумий кундалик ёки меҳнат фаолиятига оид вазиятлардаги юмушларни самарали уддалай олади;</p> <p>батафсил йўриқлар ёки кўрсатмалар олади ва уларга амал қила олади;</p> <p>расмий интервьюда, масалан ишга жойлашиш ёки степендия олиш учун бўладиган интервьюда олдиндан кутса бўладиган саволларга жавоб бера олади;</p> <p>юзма-юз мулоқотда ёки телефон орқали учрашув ёки тадбир вақти ва жойини режалаштира олади;</p> <p>касб-ҳунарга оид вазиятларда савол-жавоб қила олади.</p> <p>(B1+) Таниш кундалик ва бошқа умумий мавзуларда маълум даражада ўзида ишонч билан маълумот алмашина олади, маълумотни текшира олади ва тасдиқлай олади;</p> <p>муаммони тушунтириб бера олади ва уни ҳал қилиш йўллари таклиф қила олади;</p> <p>кутилмаган мулоқот вазиятларида иштирок эта олади;</p> <p>тайёргарликсиз суҳбат ва муҳокамаларни олиб бора олади;</p> <p>таниш мавзуларда дебатлар ва муҳокамаларда иштирок эта олади;</p> <p>муҳокамалар жараёнида мавҳум мавзулар ва масалаларда ўз фикрини ифода қила олади;</p> <p>муҳокама ёки суҳбат мобайнида ўзгалар фикрини шарҳлай олади;</p> <p>батафсил кўрсатмаларга оид саволларга жавоб бера олади;</p>
--	--

	<p>саволлар бериб, тегишли шарҳлар келтириб, интервью олиб бора олади;</p> <p>интервью ёки маслаҳат бериш мобайнида керакли маълумотларни бера олади.</p> <p>Монолог:</p> <p>(B1) ихтисосликка оид ёки бошқа таниш мавзуларда қисқа, фикрларни мантиқий боғланган ҳолда тақдимот қила олади;</p> <p>таниш вазиятлар ва мавзуларни содда тасвирлай олади ва улар ҳақида бевосита ахборот бера олади;</p> <p>воқеа-ҳодисалар ва тадбирлар тафсилотларини боғлай олади;</p> <p>орзу-умидлар, хоҳиш-истак ва режаларни тасвирлай олади;</p> <p>оммага эълон ёки тақдим қилиш жараёнида режалар ёки чора-тадбирларни тасвирлай олади;</p> <p>содда иборалар ёрдамида масала ёки далил ва сабабларини келтира олади.</p> <p>(B1+) оммабоп ёки ихтисосликка оид мавзуда яхши тузилган тақдимот қила олади;</p> <p>қисқа ҳикоя, мақола ёки муҳокаманинг мазмунини қисқача баён қила олади;</p> <p>ўз қарашларини тушунарли ва аниқ ифодалай олади.</p> <p>Ўқиш:</p> <p>(B1) ихтисослик соҳаларида фактларга асосланган мураккаб бўлмаган матнларни тўлиқ тушуна олади;</p> <p>кундалик ва асосий касб-ҳунарга оид ҳужжатлардаги, масалан хабарлар, қисқа расмий ҳужжатлардаги тегишли маълумотларни топа олади ва тушуна олади;</p> <p>газета ва Интернет матнлари ва манбаларнинг тегишли фикрларини тушуна олади;</p> <p>асбоб-ускуналар ва қурилмаларни ишлатиш ва эксплуатация қилиш бўйича ёзма йўриқномаларни тушуна олади ва уларга амал қила олади;</p> <p>оммавий матнларнинг муҳокама қилишни назарда тутган ҳолда асосий фикрларини тушуна олади.</p> <p>(B1+) каттароқ матнларни ўқий олади, матннинг турли қисмларидан тегишли маълумот йиға олади;</p> <p>мунозарали матннинг хулосаларини аниқлай олади;</p> <p>матн мазмунининг асосий ғоясини ажрата олади;</p> <p>махсус маълумот олиш учун нисбатан катта ҳажмдаги матнларни ўқий олади;</p> <p>махсус маълумот олиш, тўлиқ тушуниш учун қисқа газета мақолаларини ва интернет матнлари ва бошқаларни ўқий олади.</p> <p>Ёзиш:</p> <p>(B1) шахсий ва касб-ҳунарга оид контекстларда қайдлар ва хабарлар ёзиб, уларнинг шошиличилиги, муҳимлиги ёки зарурлигини ифодалай олади;</p>
--	---

	<p>норматив форматга асосланган қисқа касб-ҳунарга оид ҳисоботлар ёза олади;</p> <p>ўз тажрибасига асосланган меҳнат амалиётини ўтаган ҳолда оддий ҳисоботлар ёза олади;</p> <p>иш жойи билан боғлиқ масалалар ва вужудга келадиган вазиятлар бўйича оддий ҳисоботлар ёза олади;</p> <p>резюме ва тавсия хатларини ёза олади.</p> <p>(B1+) маъруза пайтида ўзи фойдаланиши учун етарли даражада аниқ бўлган қайдлар қила олади;</p> <p>ўз қизиқишларига тааллуқли мавзуда қисқа, содда эссе ёза олади;</p> <p>расмий хат, иш юритиш қоғозларини (ариза, розилик хатлари, резюме) ёза олади;</p> <p>тажриба, фаолият ва тадбирлар ҳақида талабга жавоб бера оладиган ҳисоботларни ёза олади;</p> <p>лойиҳа иши ҳақида қисқача ҳисобот ёза олади;</p> <p>ҳикоя ёза олади.</p> <p>б) Тил компетенцияси (B1 ва B1+)</p> <p>Фонетик компетенция:</p> <p>(B1) тақдимотлар ва муҳокамаларда таъкидлаш мақсадида урғу ва интонациядан тўғри фойдалана олади.</p> <p>(B1+) Дарак, сўроқ, бўлишсиз, буйруқ гапларда ритм ва интонациядан фойдалана олади; гапни маъно бўлакларига ажрата олади;</p> <p>тақдимотлар ва муҳокамаларда таъкид мақсадида урғу ва интонациядан фойдалана олади;</p> <p>чет тилининг асосий вариантларини ажрата олади.</p> <p>Лексик компетенция:</p> <p>(B1) касб-ҳунарга оид луғат бойлигидан фаол фойдалана олади;</p> <p>ўз соҳаларида кенг тарқалган халқаро ва турдош сўзларни таний олади ва ишлата олади</p> <p>ўз ихтисослиги доираси ва ундан ташқарида сўз тузилиши элементларини (қўшма сўзлар, префикслар, суффикслар, сўз ўзаги) таний олади ва тушуна олади.</p> <p>(B1+) ўз мутахассислигига оид лексикани ажрата олади ва қўллай олади;</p> <p>ўз ихтисослиги доираси ва бошқа соҳаларда сўз тузилиши унсурларини (қўшма сўзлар, префикслар, суффикслар, сўз ўзаги) таний олади ва тушуна олади.</p> <p>Грамматик компетенция:</p> <p>(B1) коммуникатив мақсадларда зарур бўладиган чет тили грамматикасининг барча асосий элементларини таний олади ва улардан тўғри фойдалана олади.</p> <p>(B1+) коммуникатив мақсадларда керак бўладиган чет тили грамматикасининг барча асосий элементларини ажрата олади ва улардан тўғри фойдалана олади.»</p>
--	---

Hujjat 2013 yil 20 may holatiga

251, 253-моддалар

— 50 —

20 (572)-сон

6-бўлим ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.